

ROMAAN

No 7

SISU:

Sven Elvestad: Daam ratastoolil.

Lulise Westkirch: Teraswann.

Otto Höcker: Merekarud.

Alfred Manns: Ameerika metsikust läänest.

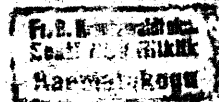
A. Sillä: Küsimused.

A. L. Kielland: Südametunnistus.

J. Poruk: Hirmus õõ.

Leedu wanadsõnad.

H. Courths-Mahler: Iseäralik tingimus.

SP
7500

Kirjastus-osaühisus „Arenq”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.

Hindmõistatus

Nr. 7 (73).

Ei ole mind maal, ei ole linnas, külas olen esimene mees, kõrtsis seisab ukse ees, keisrite ja kuningatega ühtelugu koos.

Kes ma olen?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele. Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 10. maini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 11 (77).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest; 2) Joh. Semperi – Pierrot; 3) Eino Leino – Ühepäewa liblikad.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 3 (69).

o n :

J A L G P A L L.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: E. Alt, Ed. Arukäe, Elly Aben, Ada Altberg, R. Baumann, E. Brakel, Rudolf Esko, Julius Elberg, E. Emann, A. Franz, R. Esop, Helmar Hansen, Alwar Jürgens, Lolo Juuse, Jaanus Kaik, Nikolai Kultas, E. Kiljak, A. Kimalane, B. Karlson, Egon Kaeli, Felgia Kirnmann, Elfriede Kuiw, M. Kool, Elwine Luukmann, Edmund Leiten, Loorberg, Johannes Looden, Lepman, Wiktor Muna, Benita Mets, Ernst Neumann, Walfried Neumanskraft; Amanda Neumanskraft, Alfred Petton, Wolly Petersen, Dolly Paijas, Ernst Paijas, C. Puidak, G. Peocho, Harald Reining, H. Riga, Edgar Saarmann, A. Simm, M. Stern, Sikkenberg, Helmuth Saage, Ksenia Siitam, Alice Tänaawa, Ernst Tobber, A. Tohver, Gustaw Tamman, Edgar Welberg, Aleksander Willemson, Emeline Waldt, H. Weinberg, P. Weimann, O. Riesenkaupf.

Tartust: A. Bergmann, B. Hermann, E. Meerits, Rich. Parw, Hedwig Puijat, Aino Timpman, K. Tralla, Hugo Wihwelin.

K.-Männelt: E. Grenis H. Kurm

Pärnust: Leonhard Bäärs, Elmar Gerberson, Karl Heinluht, Heinrich Kurm, Karl Kurm, Hilda Kaskema, A. Kuuse, L. Lüüs, G. Laur, J. Porgand, A. Pais, Ilmar Pani, A. Mangel, Hans Reier, Anz Raps, Alice Rillo, E. Riis, Friedrich Rogern, Herbert Roger, Katarina Seiler, T. Saul, Joh. Sepp, E. Tõlp, Heinrich Tamm, Milda Küng, Joh. Sepp.

Möisakülast: Ella Palu, Arnold Reinhaus.

Wiljandist: Hermann Kaup, August Kaup, J. Peet.

Wõrust: Felix Antson, J. Kilk, Ewald Leinbok, A. Lensment, Oswald Mits. W. Prip, Herta Rõõmus, A. Kornel, Wolly Wäino, F. Piirand.

Walgast: W. Kirschbaum, Emilie Netenberg. **Paidest:** John Robin, Elmar Kleinod. **Rakwerest:** Fritz Kask, A. Luts, E. Priimann. **Jõhwist:** Jda Wikerpuu. **Wändrast:** Adolf Bergmann **Lihulast:** W. Brandt, **Türlilt:** U. Esenson, Teofilie Eller, U. Traugott,

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K.o.-ü. „ARENG“.	1/4 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenupanga majas).		
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 7 (73)

Aprill 1925

IV aastakäik.

Daam ratastoolil.

Norra kirjniku Ewen Elvestad'i romaan.

4

Ta lehitsetes kõik weerud läbi ja peatus ühe kummalise nime juures. Seal seisis: Moisaomanil Zuprian Kuslewatin. Krag päris naissekretääri käest lähemaid andmeid:

„Kui wana mõits ta olla?“

„Aastat nelikümmend.“

„Milline on ta wälimus?“

„Blond, tugewa kehahitusega, hästi riides, nähtawasti jõukas ja haritud mõisnil. Ta räägib tuntawalt idapoolist murret.“

„Rääib tema juures mõni külaline?“

„Ei. Wahetewahel käib tema juures ainult teegi tsefkaalne daam. Ta tuleb harilikult kell üks lõunal. Sel ajal on herra Kuslewatin alati kodus.“

„Milline on selle daami wälimus?“

„Daam on punajuukseline, tülse, tal on teraw, läskiw nägu, räägib wäljamaa murdega.“

Krag noogutas rahulolles.

Ta oli õige jälje leidnud, sest see oli proua Habermanni kirjeldus.

Detektiiv w heitis mantli ja kübara toolile.

„Kas herra Kuslewatin on kodus?“

„Jah, ta on siin. Ta tuli umbes pool tundi tagasi koju, kuid ta läheb harilikult kell 8 jälle wälja, seega pole Teil aega kaotada, kui temaga kolku tahate saada. Ta elab toas Nr. 34, neli treppi.“

Krag tahtis parajasti hotellist lahkuda, kui teegi daam tänawalt sisse astus. Krag silmas

teda läbi uufe klaasruudu. Kui ta daami ära oli tunnud, pööris ta kogu tähelepanu laual lamawatele ajalehtedele ja hakkas neis lehitsema.

Daam ruttas trepist üles.

Krag waatas sekretäärile küsiwalt otsa.

„Kas on see tema?“ päris ta.

Preili noogutas pead.

Daam oli proua Habermann.

Kolmasteistkümmes peatükk.

Tuttaw.

Preili muutus weibi närwlikuks, kui ta aru sai, et Nsbjörn Kragil nende muidu waikes hotellis äkki tegemist on mõne „juhtumusega.“ Kuib detektiiv rahustas teda. Ta seletas kindla häälega, et pole mingisugust kurtetegu korda saadetud, waib et talle ülesandeks on tehtud isiklike andmeid koguda. Siin olla tegemist pärandusega, mitmesaja-tuhande dollarlise pärandusega Ameerikast. Hotelli peale ei heida see lugu mingisugust halba warju.

Juhuslikult oli tuba toa Nr. 34 kõrwal waba. Nsbjörn Krag wõttis selle loomulikult omale jahiliks sisse. Nagu ilka hotellides, oli ta siin kahe toa wahel lukustatud wahetuks.

Ta kuulis tasast jutulõminat, kuid ei saanud sõnadest aru. Wõtmeaku warjast seestpoolt klapise. See wihastas Kragi, kuid ometi tuli

tal sellega leppida, ja seepärast istus ta rahulikult ukse ette. Küll kuulis ta ainult üfikituid sõnu, kuid mitte küllalt, et asja kokkukuuluvusest jagu saada. Ta pidi kannatlik olema.

Umbes poole tunni järgi kuulis ta ukse nagingu — proua Habermann läks ära. Mõisaomanik Zuprian Ruslewatin jäi oma tuppale. Seeft kostis sammud. Ta jalutas edasi-tagasi.

Seal lahkus Asbjörn Krag oma waatekohalt. Ta tahtis parajasti mõisniku uksele koputada, kuid äkki turgatas tal uus mõte peast läbi. Ta lastus trepist alla, läks kontori, wõttis oma mantli kaasa ja lüftas kübara sügawasti otsepeelsele. Sel kombel oli raste teda hohe esimese pilguga ära tunda. Ta palus raamatupidajat, et see herra Ruslewatin'ile laseks teatada, et temaga keegi herra rääkida soowiwat. Kästjalg tuli warsti tagasi teatega, et herra Ruslewatin küstwat, mis asjas. Tal olla palju tegemist oma kirjawahetusega. See küllatulek ei meeldida herrale toas nr. 34 sugugi, lihas kästjalg omapoolt juure jne.

Krag mõitles filmapiigu. Siis aga läks ta otsemaid üles, ilma et pikemalt oleks teatanud. Ta koputas toa Nr. 34 uksele.

„Kes seal on?“ küsis hääl seeft.

Asbjörn Krag ei wastanud. Ta surus ukseraua maha, awas mittelulukustatud ukse ja astus tuppale.

Tema ees seifis herra Ruslewatin.

Ta polnud arwatamasti mitte kirjutanud. Nähtawasti oli ta logu aeg närwilikult mõõda tuba edasi-tagasi jalutanud.

Silmapiigul, mil Krag mehe peale pi'gu heitis, läbistas teda tuskatus. Ta näis seda meest tundwat ja oli kõige suuremal määral küllatunud. Mõisnik ei pannud aga seda tähele. Wõõra lubamatu ülespidamine näis teda wahastawat.

„Kes Teie olete ja mida soowite?“ küsis ta.

Asbjörn Krag ei wastanud hohe.

Ta jättis kübara pähe, nii et wõõras ainult ta alumist näoosa wõis näha.

Krag astus paar sammu lähemale.

„Kas Teie mind ei tunne?“ küsis ta.

Ruslewatin pörkas tagasi ja tuges wastu laua serwa.

„Näib, nagu tunnefin ma seda häält, kuid..“

Seal tõmbas Krag kübara peast, noogutas ja ütles:

„Tere, wana sõber. . . Galloo, kuhu siis nii lähku. . .!“

Mõisnik oli nimelt ukse juure tormanud.

Asbjörn seifis juba ta ees.

„Kõõmustan wäga, et kohtan wana tutawat,“ ütles ta, „seda poleks ma tõesti mitte uskunud, kui tõtt ütelda. Miks on Teil nii

libe rutt, m i armas, wõikime ju niimõndagi omawahel rääkida, nagu kõik wanad tuttawad, kes üksteist küll aega pole näinud. Teie olite seeford kaunis etewaatomatu.“

„Olin etewaatomatu?“ urises mõisnik. „Mida tahate Teie sellega ütelda?“

„Arwan oma toa walikuga. Kuidas wõisite ometi selle peale tulla, et nii kõrgele elama asujate? Nagu eht mäletate, elasite Teie faks aastat tagasi esimesel korral, ja siis wõisite Teie alati aknast plehtu panna, kui wastikud inimesed läbi ukse tuppale tungisid. Kuid neljandal korral!“

„Esimesel korral, jah,“ turtsus mõisnik ja piilus ukse poole, „siis seifis Teie mehed akna taga.“

„Ja muidugi,“ ütles Krag õpetlikult, „oma inimesed olgu alati läheduses. Aga miks waatate nii naljakalt ukse poole, herra mõisnik? Wõin Teile kiinitada, et see on täitsa tarbetu. Teie ei pääse minu kaeft, enne kui meie pitemalt juttu pole westnud, kui Teie akent ka seeford paremaks ei soowi pidada. See tee on lahtil, olge nii lahke. Soowitan aga: olge rahulik ja wõike istet. Istuge!“ kästis Krag.

Teine wajuus toolile.

„Nii,“ lausus detektiiv, „nüüd wõime juba paremini rääkida. Kuid kui lubate, jään mina ukse juure seisma. Olen wäsinud istumast, seda peate teadma. Istusin nimelt kaua õige wagust oma kohal, siinamas kõrwaltoas wõimeaugu juures. Wahetewahel on see wäga igam, kui inimene peab üfsti istuma ja tal midagi eritist pole teha ega ka mõnda humitawat juttu pealt kuulata.“

Mõisnik watas detektiwile otja, ja ta filmad awalbasid wihlamist. Ta uskus mutbugi, et detektiiv kõik sõnasõnalt on kuulnud.

Asbjörn Krag waatas talle puurwalt otja.

„Sugugi mitte halb,“ ütles ta pooleldi endamisi, „kuid ometi kaunis puudulik wälimus. Wilmane kord olid Teil mustad juuksed, nagu eht ka Teie mäletate, see oli tooford, kui Teil wälised seledused olid weskliitega. Kuid olen Teil näinud ka kriitwalgete juustega. Kuidas on Teie loomulik juuksewärv: must, walge, pruun wõi punane?“

„Pruun,“ wastas mõisnik wastumeelt.

„Kena, kui kordki tõtt kuulda saab. Jah, täitsa õige, ka mulle tuleb meele, pruun oli Teie juuksewärv. Tean seda wangimajas walmistatud päenapillike üleswõtte järgi. Kuid istuge ometi rahulikult, mu armas, siin ei tarwis ometi häbeneda. Nii siis, Teie wõtate sellest manguft otja. Waewalt juudan ma oma imestust warjata. Täna olete Teie mõisaoma-

nif, eelmine kord olite telliskivi-tehase omanif, ka kindralkonsul ja mõndagi muud olete Teie juba olnud — kõik ühesuguse digustusega, halvab ajad on Teile põhjusteks olnud, et sarnase kuulutuse peale vastasite, nagu see siin, eks?"

Krag võttis väikse ajalehe-kõike vestitaskust ja luges kuulutuse veel kord läbi. Ta naeratas.

"Oleksin ma teadnud," ütles "mõisnik," "et Teie käd siin mängus on, küllap oleksin osanud hoiduda."

"Selle juures ma ei kahtle. Kuna meie aga nüüd jälle kokku oleme sattunud, tahaksin ma hea meelega väikest juttu ajada. Minuga ei saa nalja heita, nagu teate."

Teine waitis; kuid pill, mis riivas detektiivim, rääkis selget keelt.

"Hüwa, kui Teie ei ole minu vastu aus ja avalik, siis on mul kindel nõu, Teie vastu vägiwalda tarvitada. Aga, sõbrake, see nimi Ruslehomet mõt mis Teie omale siin välja olete mõelnud, on minu jaoks liig ebaloomulik. Nimetan Teid nagu ennemanahti Teie meelitusnimega: Billy. Nii siis, Billy, et asja juure tulla, kudas on pulmad?"

"Neljasteistkümnepäeva jooksul," vastas Billy.

"Ja Teie armsam — on halvatalud mis? Nelly Anderson."

Billy noogutas pead.

Neljasteistkümnepäeva peatükk.

Peigmees.

Sgale kõrwalseisjale oleks tundunud jutujamine, mis arenes Asbjörn Kragi ja "mõisniku" vahel — arusaamatuna. Selgus aga, et Krag kõigist kawatustest hästi aru oli saanud ja ratastoolil lamava neiu mõistatuse jälgile oli jõudnud.

"Nii siis neil päivil mõtlete naist võtta?" küsis Krag.

"Jah."

"Ja palju saate Teie selle eest?"

"Mõisniku" pill riivas Kragi. Ta ei soovinud nähtavasti selle küsimuse peale vastust anda.

"Peate tött rääkima," seletas detektiiv rõhuga, "kui Teie ei soovi oma seletusi anda tehes paigas."

"Ei, ei," ütles Billy kiiresti. "Saaksin selle eest kahtuhat krooni."

"See pole palju."

"Mõisnik" naeratas.

"Praegu on halvab ajad," ütles ta, "tuleb kõigega leppida; praegu ei saa enam wabalt talitada, kuigi see ehk mõnele nii näib."

"Kui palju olete juba kätte saanud?"

"Viisjada krooni väikestes summades."

"Kas olete daami ratastoolil juba näinud?"

"Ei, veel mitte."

"Teie ei tea isegi, mtsugune on Teie mõrjsja wälimus?"

"Ma ei tarwitse temaga sugugi abiellu heita," vastas teine otskoheselt.

"Mutbugi mitte," ütles Krag järelmõttlikult, "kuid Teie peaksite teda siiski weidi tundma."

"Mõisniku" wastustest tundus, nagu kõneleks mees iseenele vastu. Algul ütles ta, et pühitseb pulmad lähemal päivil, ja koge pärast seda seletas ta, et ta ei tarwitse oma mõrjsjaga sugugi abiellu astuda.

"Teie saate ehk aru," lausus Krag, "et see on väga hädaohtlik ja petifelik mäng, millesse olete lastnud end wõrgutada. Teie ütlete, et Teie sootu teine isik olete, kui tõepoolest. Ja Teie teete kõik, mis võimalik, et õnnetus noort tütarlast kuriteole kibutada."

"Noh, tänan väga," hüüdis mees, "tüdruk ise seisab keset mängu. Ta on ehk kawalam, kui armate."

"Mõiks aga ka armata, et teda sellest sunnitakse," arwas Krag.

"Sellest ei tea ma midagi."

Asbjörn Krag heitis pilgu uurile.

"Mul on wähe aega," ütles ta, "jutustage mulle võimalikult kahku, mis teate. Nagu näen, on Teil telefon toas. Mulle oleks see dige kerge kui telefoneerisin politseisse, ja oletan, et Teil on küllalt asjatundmist, et teada, et Teid isegi sel puhul wahi alla wõetaks, kui Teie isegi selles asjas veel midagi kuritegelist korda pole saanud."

"Mõisnik" läks jällegi närwilikuks.

"Noh, Teie lugesite ometi kuulutust," ütles ta, "seal wõiksite ometi ka teada, kuidas lugu algas."

Asbjörn Krag tõmbas uuesti ajalehelõike taskust ja luges weelkord kuulutuse läbi.

"Siin," ütles ta, "otstitakse meest, kes ei kardab oma nahka turule toomast; siin on meil tegu nähtavasti walgust kartwa kawatusega. See oli teile ometi selge?"

"Jah, sellest sain ma koge aru. Kuna ma aga teada tahtsin saada, milles asi seisab, — saatsin ma wastuse."

"Ja nii tegite tutwuse proua Habermanniga?"

"Jah."

"Ja ta jutustas Teile koge, milles asi seisab?"

"Ei, veel mitte. Algul tahtis ta minuga tutwuneda. Kaks päewa hiljem oli meil jälle kokkusaamine."

„Wahpeal oli ta loomulikult Teie kohta andmeid kogunud,“ lausub Krag. „See on väga kaval naine.“

„Ja näib nii, sest ta oli äkki palju julgemaks läinud. Ta ütles muu seas, et mul midagi pole karta.“

„Noh, ja nii jõudsite siis kokkuleppele?“

„Jah, meie jõudime kokkuleppele. Pidin olema mõisnik mägestikust, kes linna oli sõitnud, et siin üht Ameerika tütarlast kofida.“

„Kas teadsite algusest saadik, et ta on halwatud ja sõidab ratastoolil?“

„Ei, seda ma algul ei teadnud. Kuid leian ka, see on imelik nali, sarnast asja pole ma veel warem näinud. Ma ei tohi ta haiguselt midagi teada, kuid kui teda tundma õpin, pean ta halwatusel lugema põhjuseks, mis abielu tühistab või mõimatuks teeb.“

„Nii siis: Mõul peate nõus olema ja lubama kofida, ja siis võtate oma lubaduse tagasi. Teie saate omelt hästi aru, et see wiimane moment on peaaegu?“

„Ma ei oska aru saada, et tütarlaps selles asjas süütu mõiks olla. Iffilikult arwan ma, et kogu selle loo taga on warjul mingisugune rahaspelulatoon.“

„See kuulub küll wist Teie osasse, et Teie daami warem ei tohi tunda?“

„Jah, loomulikult. Ta olla mind tundma õppinud, enne kui ta Ameerikasse läks. Siis olla ta siia tagasi tulnud, et minuga abiellu heita. Kuid nüüd pean temaga kõik wahetorrad lõpetama, sest ta on halwatud. Muud ma ei tea.“

„Teie ei tea ehk sedagi mitte, kas nad on ka tõeliselt olemas olewad isikud?“

„Oletan, jah. Usun, et on olemas isik sarnase nimega, nagu selle mulle proua Habermann on walinud. Nägin tema kirju, ja ma pidin ka tema äkterja kätte harjutama.“

„Kas teate, et see noor daam on parandamata halwatud?“

„Ei, seda ma ei tea. Ja see on ka ükskõik kõik, sest nagu nii ma teda ei kof,“ wastas „mõisnik“ ja naeratas kawalalt.

See wastus rahuldas Abjörn Kragi. Mees ei teadnud nähtawasti midagi kahetordsest pettusest.

Nüüd sai Krag asjaoludest täiuslikult aru.

Proua Habermann oli peaisik, selle kões olid kõik niidid.

Miss Nelli oli halwatud, kuid tõepoolest oli ta sama wärske ja painduw, kui iga teinegi tütarlaps.

Kuid miks sõidutati teda ratastoolil? Ja mida kawatselt sellega, et palgati peigmees, selle älimaks ülesandeks oli, et ta abielu pead üles ütlemata?

Kõike seda tahtis Krag teada saada. Et siin tegemist oli rahaspelulatooniga, seda oletas ta kindlasti. Küllap juba mõidetakse n. n. peigmehele makstud 2000 krooni mitme-kordselt tagasi.

„Kunas on Teie esimene kokkusaamine Teie tulewasega?“ päris Krag.

„Täna õhtul,“ wastas „isand Kuslewatu?“

„Ja ma loodan, et see on ka wiimane.“

„Miks?“

„Noh,“ ütles ta, „täna lõpetatakse ka khlused.“

„Kohes esimesel kokkupuutumisel?“

„Jah, kohes esimesel kokkupuutumisel. Nii on minu käsi.“

„Kunas on selle loo algus?“ päris Krag.

„Mõisnik“ heitis pilgu kellale.

„Kardan,“ ütles ta, „proua Habermann ootab wist juba mind.“

Wilesteisfikimnes peatükk.

Kohamine.

Kui wana kuritegija aru oli saanud, et tema jaoks puudub iga mõimalus pääsemiseks, muutus ta detektiivi wastu wõga lahkeks ja wastutulelikuks.

Kuna Krag seisis Billy kohwrite ees ja see gas selle parulaid, küsis ta:

„Kuid mis pean siis tegema, kui hotellist wälja jõuan?“

„Siis muutuge mõimalikult kiiresti nägematuks,“ lausub Krag. „Annan Teile selleks kakskümmendneli tundi aega. Selle aja jooksul olge nii kaugele, et mu käsi enam Teieni ei ulatata.“

„Kahelümmenelja tunni jooksul,“ kordas Billy ja waatas Kragile uuriwalt otse. „Seda pole palju, kui Teie minu kannul olete.“

„Süma, siis luban Teile, et ma Teie tagajamist mitte nii energiliselt ei toimetata, kui wahetajal aga selgunud et ole, et Teie poolt antud andmed küllalt õiged pole olnud.“

See näis meest rahustawat. Ta proomis mitu parulaid, mis Krag talle oli ulatanud. Nagu kawal kuritegija tunagi — oli temagi suure hulga säärasest seltsi liikuma waranduse omanik. Sõpüks leidisid nad ühe, mis rahuldas Kragi kui ka Billyt. Krag oli paljaksõpetatud näoga, ja kuna Billy oli umbes sama suur ja sarnase wälimusega, kui detektiiv, siis ei walmistanud see neile palju raskust, et poole tunni jooksul oma wälimust muuta, ja nii, et igaüks Billyt Kragiks ja Kragi Billyks oleks pibanud. Nii lastusid nad koos trepist alla.

Trepil pani Krag tähele, millise uudishimuga neid preli-sekretäär filmittes.

„Terwitage,“ ütles Krag, „kuid ärge lausuge sõnagi.“

Billy terwtas, ja ka Krag tõmbas kübara peast.

Kui nad tänavale jõudsid, oli elu väljas kõige elavam. Kõnniteedel terwed rahvajõed, ja kafee „Grand'ist“ kostis muusika ja hääletõmin. Mõlemad mehed jäid seisma ühe hõõglambi valgusel. Krag vaatas uurivalt ringi. Ta oli harjunud tähelepanija, kes oskaks iga inimese liigutusest ja näoilmeist välja lugeda ta mõtteid ja meeleolu. Kõige pealt aga oskaks ta tähele panna, kui keegi teda silmitses või walwas. Nüüd aga näis talle, nagu waataks mõõdatormawast inimhulgast paar terast filma talle näkku. Ja need filmad kuulusid mehele, kes seisis puu all weidi eemal pikas, hallis mantlis. See awalbas Kragi peale tugewat muljet.

„Paluge minu käest tiffu,“ ütles ta wargsti Bilyle, „Teie paremas taskus on sigarid.“

Teine sai temast filmapilkelt aru. Ta tõmbas sigari taskust, lergitask kübarat ja palus tuld.

Kuna Krag ta sigari süütas ja weidi lähemale astus, sõistask ta:

„Mees hallis mantlis seal — ärge waadate praegu sinna — kes nüüd lähed kiooki juure — nüüd waadate — jah, seda ma arwan — kui tema Teid taga ajab, siis hoidke kõrwale ja libisege minema.“

„Kui see aga mul korda ei peaks minema.“ küsis Bily.

„Siis pidage teda umbes tundi aega kinni, minge temaga „Grand'i,“ seal tulen ma Teile appi.“

„See nõuab aga nimelt paar tundi aega, ja siis jääks lastkõmmendneljast õige wähe weel järgi.“

„Ma pole ihnuš. Kui Teie praegu ohwerdate kaks tundi, annan ma nad Teie hiljem lahewõrra tagasi.“

„Güwa. Teen, nagu Teie ütlete.“

Ta mahwis oma sigarit ja näis äärmiselt rahul olewat.

„Pea sigar,“ ütles ta. „Kui kohtan paari sõpra selles ülitonnas, siis tekib sellest wist ilus nali.“

„Aga olge ettewaatlik,“ lausus Krag, „jätan Teid üksi, wõib olla, ainult mõneks filmapilkult, iga wähem kui esiwõtte Teie poolt — ja wõite kindel olla, et ma Teil kannul olen. Elage hästi, herra kaabakas, seekord! Olge ettewaatlik hallis mantlis mehega!“

Abjörn Krag läks üle tänawa, kuna Bily sammus ülikooli raamatulogu poole.

Krag pidas meest hallis mantlis filmas, ja kui see mõõda läks, noogutas ta detektiimi poole pead. Krag noogutas wastu. Seega siis Bily tuttaw.

Hall astus nüüd tema juure ja osutades käge Bilyle, küsis ta:

„Kes oli siis see?“

„Keegi tuttaw,“ wastas Krag. „Pole midagi karta. Kohtasin teda eile lojemata.“

Wõõras raputas pead. Ta läks rahutuks, ja juba järgmisel filmapilkul oli ta maskeeritud kuritegija kannul.

Krag oli dieti arwanud. Mees hallis mantlis jälgis Bilyt, arwates, et see on tema ise, detektiiv Abjörn Krag.

Krag aga läks edasi, pea mitmekesiseid mõtteid täis.

Seda meest polnud ta weel italggi enne näinud. Seega siis täitsa uus foku. Kuid kes wõis ta olla? Kragil oli aimus, et ta weel hädaohtlikumate wastastega, kui senni — kokku wõib puutuda, enne kui ta kõik asjaolud on selgitanud.

Kui Krag pansiooni oli jõudnud, walitses selles harilikult wäga elwas majas helitu waihus. Tantšjanna oli warietēs, wõib olla, ka ameeriklased. Krag awas ukse salooni ja astus sisse. Minult üks inimene wiibis selles ruumis, pansioonionimanit proua Sage.

„Ostin proua Habermanni,“ lausus Krag.

„Olge nii lahke ja teatage talle minu tulekust.“

„Balun herra nime?“ küsis proua Sage.

„Byprian Kuskelmain, mõisnik,“ wastas Krag. Ta oskaks kerge waewaga pettise kõrge häälega hakkama saada.

Berenaine läks kohe välja, et tema tulekust teatada, ja kuna Krag üksi oli, kasutas ta filmapiltu, et wõimalikult sobiwat kohta walida. Kõige enam warjus oli ta klaweri läheduses.

Kohe selle järgi astus proua Habermann tnappa. Ta ruttas külalise juure ja ütles:

„Teie tulate wäga hilja. Kuid see ei tähenda midagi, notaarius tuli alles praegu.“

Krag kummardas Olla wäga lahju, et ta hiljaks olla jäänud, pomises ta. Ta tegi hääle tasafemaks; proua Habermann heitis ta peale imestanud pilgu. Kuid nagu rahustas nähtawasti prouat.

„Teie olete ometi aru saanud, kuidas Teie üles peate astuma?“ küsis ta.

„Täitsa,“ wastas arwataw Bily.

Jällegi waitne imestus tasase hääle üle, kuid pilk „Bily“ wälimusjele, — ja jälle oli kõik rahulik ja forras.

„Koh, kui Teie nüüd oma osa halwasti mängite, siis pole Teiega midagi enam peale hakata.“

Selle ahwardusega lahkus ta toasti.

Pole waja salata, et Krag sel filmapilkul tundis suurt pingutust. Mis peab nüüd juhtuma?

Üllatus üllatuse otsa — nii oli see päev olnud! Veel viimisel filmipilgul oli end avaldanud mingisugune hall mantel. Nüüd kõneldi jälle notaariusest. Kas oli petis aneks püüdnud ja osa waitinud sellest, mis ta teadis?

Seal awanes üks, ja Krag seisis filmi filmi vastu linna kõige kuulsama advokaadiga.

Ruuesteistkümnnes peatükk.

Dotamatu vastus.

Notaar astus ta juure, ulatas talle ja ütles waitjelt:

„Teie siis oletegi, kes tahab ilusat Ameerika neitut kosida. Teie olete muidugi oma praeguse jammu hästi läbi kaalunud?“

„Täitsa,“ ütles Krag.

Notaar ja proua Habermann istusid laua taha. Nshjörn Krag aga, kes kartis terawat lambivalgust, wõttis istet klaveritoolil. Näis, nagu istuks ta kohmetuse pärast weidi kaugemal.

Notaar tõmbas wihu alte wälja ja asetab paar paberit lauale.

„Mind paluti,“ ütles ta ja pigistas oma pincenez tugewamini ninaseljale, „abieli formaalset külge korraldada. Lohin ma Teie käest küsida, noormees, kui kaua tunnete juba seda neitut, keda kawatsete nüüd naisena koju wita?“

See oli küsimus, mis Kragile kaunis ootamata tuli, ja ta jäi wastuse wõlgu. Kuid proua Habermann oli oma kohal ja päästis ta piinlikust seisukorrast.

„Herra Ruslewain tunneb preilit juba wiis aastat,“ seletas ta.

„Nii,“ ütles advokaat. „Tähendab üks neist pikkadest kihlusaegadest, mis meie praktilisel ja proosalisel ajaajargul muutuvad ala haruldasemaks. Nagu neist paberitest selgub, elas miss Nelly Anderson wiimased kolm aastat Ameerikas. Teie olite üksteisega elawas kirjawahetuses, ja tänawu 27. jaanuaril kirjutasite Teie miss Nellyle kirja, milles tõotasite uuesti jälle igawesi truudust.“

„Jah,“ wastas Nshjörn Krag tasa, ja proua Habermann noogutas rahulolles pead.

„Sellest saan ma aru,“ ütles notaar „Kuid pärast seda on midagi juhtunud, mis asja asetab koguni teise walgusse.“

Nshjörn Krag noogutas pead, et eemale hoiduda wastusest, mis ta ehit jälle piinlikku seisukorda oleks pannud. Kuid proua Habermann oli ka nüüd jälle abiks. Nähtawasti oli kokulepe Willyga sarnane. et proua Habermann tema eest kogu aeg pidi wastama, et ta mitte kogemata rumalust ei räägiks.

„Wõisime herra Ruslewainile ainult weidi märku anda,“ ütles ta „kirjutatun talle. et...“

Notaar katkestas proua Habermanni jutu.

„Jah, sin on meil ka Teie kiri, ma loen ta wee kord ette,“ ütles ta, kuna ta ühe paberi aktide hulgast wälja wõttis: „Siin on midagi sündinud, mis meid sunnib, Teile naisewõtmise asjus täit wabadust andma. Kuna meie filmipilgul õnnetuse täit ulatust weel ei tea, wõtme meie Teile sellest alles hiljem üstik-asjalikult teatada. Nelly on heas tujus ja termitab Teid südamlisult. Ta loodab, et Teile warsti ise wõib kirjutada.“

Notaar heitis üle priilide Kragi peale terawa pilgu.

„Teie mäletate ometi seda kirja, herra Ruslewain?“

„Jah,“ wastas Krag, „mäletan hästi, see kiri walmistas mulle suurt südamepiina.“

„Loomulikult. Ja pärast seda awaldasite Teie soowi Ameerika sõita, et seal kogu tõe jälgile jõuda ja oma pruuti jälle näha, eks ole nii?“

„Jah täitsa õige.“

„Kuid meie,“ ütles proua Habermann kindla häälega juure, „meie pidasime seda paremaks, et herra Ruslewain seda mitte ei teeks. Selleks oli meil lask tähtsat põhjust. Esiteks, ei tahtnud meie herra Ruslewainile pikaks reisiks põhjust anda, kuna meie kindlasti oletasime, et ta enesele tagasi tõmbab, niipea kui tutwuneb nende suurte tagasjargedaga, mis õnnetusel olnud, ja peale selle oli soowitaw, et Nelly ette wõtaks kosutusreisu; sellepärast tulimegi ise Euroopasse.“

Notaar noogutas pead. See seletus oli täitsa arusaadaw.

„Nüüd järgneb küsimus,“ ütles ta, „kas Teie itka weel mõtlete miss Nelly Andersoni kosida.“

Proua Habermann ütles selka:

„Mulle näib,“ ütles ta, „Teie peaksite küsima, kas ta Nellyt itka weel armastab.“

„Noh, minugipärast.“

Notaar pööris küsima pilguga klaveri poole.

„Niipalju kui sundan käsitada oma tundeid praegusel momendil,“ wastas Krag, „armastan ma teda weel praegu.“

Notaar tõusis püsti.

„Aeg on läes, et seakime mõlemad asjaosalised filmi filmi vastu,“ ütles ta.

Proua Habermann lahkus waitides toast, ja Nshjörn Krag jäi advokaadiga üst. Wiimane astus defektiivse juure, koputas talle sõbralikult õlale ja lausus:

„Loodan, Teie olete praegu küllalt tugew. Teil on praegu juba teatud aimus, et Teie oma mõrskjat mitte nii jälle ei näe, nagu teda wi-

mafi korda nägite ja kuidas ta elas kogu aeg Teie mälestuses. Kuid õnnetus näeb ehk halwem wälja, kui ta tõepoolest on, kuid pidage meeles: Teil on igal ajal võimalus end sellest daamist lahti üelda. Tahan Teile ainult ütelda, et selle noori daami rawitseja minu poole on pööranud, et ma Teilt nõuaksin kindla wastuse. Kui jääte oma otsuse juure seda daami kosida, siis andke wastaw kohustus. Ja säärasest kohustusest ei saa Teie juba hiljem wabaneda, ilma et Teil sekeldust tekiks. Teie seisate seega tähtsa sammul ees. Noh, seal ongi meie daamid."

Uks awanes, ja Nelly Anderson sõidutati tuppa.

"Salwatud," pomises Krag, kuna ta toolile wajus.

"Jah, ja parandamata," seletas proua Habermann.

Miss Nelly Anderson peitis oma näo taskurätti. Ta näis ülesärritatud. Kuid see polnud neiu poolt sugugi kommetimäng, sellest sai Krag aru. Neiu tundes see igatahes piinlik, et pidi säärasest stseeni oja wõtma.

Proua Habermann waatas Kragile karmilt otja. Ta oli nähtawasti lootnud ägedamat ahastus- ja waluwaldust. Kuid Kragile oli jee wõimata, mängu edasi jatkata. Seft jee läks talle pilapeale wastilufks.

Kuna painaw waitus, mida effitas ainult noore neiu nuufsumine — kaunis laua festis, pööris proua Habermann notaari poole.

"Olge nii lahke," ütles ta, "ja pöörge weel kord selle tähtsa küsimusega herra Kuslewatni poole."

Abwokaat oli weidi kohmetanud.

Ta käed lehtisefid paberites, kuid lõpuks ütles ta:

"Jah, herra Kuslewatu, nüüd näete Teie ise kogu tõtt, mida jenni Teie eest on wärjatud, lootuses, et preili Anderson siiski weel paraneb. Kuid kuna paranemist enam ei loodeta, on mõlemad daamid selle kohtamise organiseerinud. Nagu näete, taheti Teie wastu olla täiesti awalik..."

Kuna abwokaat weidi kogeledes ja kohmetult neid sõnad ütles, oli Krag oma wastuse juba walmis mõelnud. Ta tahtis üheainja lõitega kogu selle pettuswõrgu purustada. Sähemat silmapilgul pidi pomm plahwatama.

Notaar jatkas:

"Kordan oma endist küsimust ja Teie peate oma otsuse tegema, tundes täit wastutust, mis sellega oma peale wõtate: Kas tahate seda noort daami kosida?"

Sellele järgnes sügaw waitus.

Proua Habermann lõi ilmsüütult filmad maha, nagu ei huwitaks teda see saatuslik küsimus põrmugi.

Krag wastas:

"Jah, ma wõtanta naiseks!"

Seitsmesteistkümmes peatükk.

Notaarius.

Nsbjörn Kragi wastus tuli ootamata. Ja olets teegi äkki toas rewolwripaugu annud, ta jee ei oleks suuremat üllatust tekitanud. Proua Habermann ohtas sügawalt hirmu pärast ja haaras ehmatades peast kinni, et mõtteid koguda. Notaar kummardas mitmekordsest ja naeratas kohmetult. Ja selle draama peategelane, Nelly Anderson, wõttis taskurätti filmade eest ja wahtis üffilmi detektiivile näkku.

Kuid Krag oli ütelnud otsustawa sõna ja pidi nüüd kommetile lõpu tegema, maksku jee, mis iganes tahes.

Ta ei saanud nähtawast aru ülbisest üllatusest, poolawatud suuga seifis ta seal ja waatles sõnatus imestuses tema ees seiswaid inimesi. Kas oli ta end halwasti ülewal pidanud, wõi mis oli siin muud? Kas polnud jee tema poolt õige ja aus? Kas seda temalt ei loode tud? Need sõnad seifid ta filmis.

Abwokaat wõttis efmefena jälle sõna.

"Hm," ütles ta, "kui Teist diei aru saan, siis peate Teie oma abielu-lubadust pühaks?"

"Jajah," kordas Krag ja heitis abitu pilgu proua Habermannile, "tahan neiu Nelly Andersoni naiseks wõtta."

Proua Habermann ringutas käsi.

"Ta ei saa aru, mis ta räägib," pomises ta.

Notaar waatas Kragile otja. Ja jee kordas kaswama kindlusega:

"Saan täielikult aru sellest, mida tähendab mu otsus. Kuid mu südametunnistus ei luba teisiti talitada. Kofin neiu Nelly Andersoni."

"Süwa," ütles notaar, "siis tulewad paarid alla kirjutada. Kui soowite, siis teen ma nad weel täna õhtul korda. Nii siis tohin noorpaarile õnne soowida. Soowin õnne, preili Anderson, ja Teile, herra Kuslewatni," ütles ta mõlema poole kummardades, "otsus, mille o'ete teinud, kõneleb Teie iseloomu kasuks."

Siis pööris ta proua Habermann poole: "Wõin wist ta Teile õnne soowida, sest parematesse kätesse ei saaks wist Teie oma kaitsealust lialgi usaldada. Umbes tunni aja jooksul saab mulle õnn osaks, et wõin Teile paberid üle anda. Nüüd lähem ma oma büroosse, et lõik korda seada."

Advokaat tegi jällegi kumarduse. Kuid ta wiisakuses näis peitumat warjund, mis prona Habermannile sugugi ei meeldinud. Ta naeratas magushapult ja saatis advokaadi wälja. Selle aja jookful soostas Krag daamile ratastoolil:

„Olge ainult rahulik, miss Anderson, ja Teie näete weel, et kõik on kõige paremas korras.“

Sellest filmapiigust peale silmitses Nelly Kragi tähelepanelikult, nagu tahaks ta teada saada, kes ta õige on ja mis mõtteid tal peas mõistid olla.

Kuid waewalt minut oli möödunud, kui ju prona Habermann tuppa tormas. Mürinaga lõi ta ulse kinni, ja miss Nelly wajus hirmu pärast kokku.

Proua Habermann oli wiha pärast weripunane, kogu ta paks teha wärikses ärrituse pärast. Ta tormas Asbjörn Kragi juure, haaras ta käerandmest kinni, ja poleks Krag karmas olnud samaga wastama, oleks talle sama saatus osaks saanud, mida miss Nelly ju mitu korda oli pidanud kannatama. Kuid Kragi sõrmede pigistus oli nii energiline, et lõõgihimuline daam wiha ja walu pärast pidi karjatama.

„Kandke kõik rahulikult, armas prona“, ütles ta üksluiselt. „Millelega olen Teie patuse ära teeninud?“

„Kaabakas!“ fihises daam.

Krag sundis ta — ilma eriwiijaluseta — toolil istet mõtma.

„Jääge kord ometi rahulikult“, ütles ta. „Kas tahate ehk midagi juua?“

„Kaabakas!“ fihises daam uuesti.

„Teie haawate mind“, lausus Asbjörn Krag, „kuid ma lepin Teiega, sest ma saan aru, et siin on tegu efitusfega.“

„Teie talitate sootu wastuolfsa meie kokkuleppele“, kisas prona Habermann. „Teie olete ju kõik ära rikkunud. See lugu maksab mulle 20.000 dollarit!“

„Ah, tõesti, niipalju raha?“ pomises Krag. „Siis saan ma aru, et Teie end üles ärritate. Aga kas ei saa seda kuidagi heaks teha?“

Proua Habermann waatas talle terawalt otja. Siis tõusis ta pästi.

„Õiõid olla“, ütles ta. Kuid ärge end siis ülewal pidage nagu mõni idioot.“

Krag pidas iga ta liigutust filmas, ja äkki nägi ta enese sunnitud olewat naise käerandmest kinniharamisele.

„Teie olete petis“, hüüdis prona Habermann, „nüüd saan sellest aru. Teie hääl annab Teid ära. Sumala eest, Teie olete petis.“

„Järluge rahulikult“, ütles Krag, „ja ma jutustan Teile kõik. Meid mõlemad on petetud.“

Ta astus ulse juure ja kolistas. Kui teinisa fisse astus, osutas ta preili Nellyle ja ütles:

„Daam tahab oma tuppa sõita.“

Krag oli nüüd prona Habermanniga üffi.

„Teie kahtlus on põhjendatud ja õige, prona Habermann“, seletas ta nüüd. „Ma pole mitte see mees, kelle Teie palkastite.“

„Nüüd näen ma seda ise. Kui rumal ma olin, et seda kõhe ei märganud! Aga kuhu jäi teine kaabakas?“

„Teine kaabakas on jalga lastnud. Politsei on tema kannul.“

„Mis põhjusel?“ küsis prona Habermann närwilikult.

Krag kehitas õlgu.

„Noh, Teie teate ju üllhästi, et õiglase inimene Teie ettemõttest osa poleks mõtnud. Õigusfega oli tal weel nii mõnigi kama kikkuda. Täna jõudis politsei ta jälgile, ja ta pidi põgenema. Aga, nagu näete“, jattas Krag, „kuna ta teab, et siin midagi on teenida, jättis ta selle teenimiswõimaluse minu hoolde. Kas ei ütle ka Teie, et olen hästi makseeritud?“

Kuid nüüd muutus prona Habermann oma ülespidamise lõpulikult.

Oli ta senni olnud tige kui fuuria ja ahastuse äärel, siis muutus ta nüüd awwäärseks daamiks.

„Tahaksin Teie tähelepanu juhtida asjaolule“, ütles ta, „et ma midagi ei kawatse teha, mis oleks seadus- ja õiguswastane. Ma ei soowi mingisuguseid suhteid waraste ja kaabakatega. Teie mõite minna.“

„Hea meelega“, wastas Krag, „luid palun wähemalt waewatafu oma töö eest. Ma ei tee midagi ilma rahata.“

Proua Habermann ulatas talle paar rahapaberit ja awas ulse.

„Minge nüüd.“

Krag kumardas.

„Terwitage minu pruuti!“

„Tehke, et minema saate!“

Krag lastus treppidest alla. Ta naeris waljusti, ja ta pilkaw naer wihastas prona Habermannit seewõrra, et ta ulse prantsatades kinni lõi ja kogu maja wabifema pani.

Kui aga Krag tänawale oli jõudnud, läks ta nagu jälle tõssiseks.

Ta sat aru, et prona Habermanniga on raske nalja teha, ja et tarwis on wale olla, õlgu otlustamisel wõi tegude alal.

Kindlasti ajutipanftoonis nüüd põgenemisele. (Järgneb.)

Terawann.

Saksa kirjanik Luise Westkirch.

2

Kurt jooksis raamatupidaja wälkses ioas edasi ja tagasi. Ta silmad olid punased.

„Sa midagi pole teha, ütlete, Hartmann, mitte midagi?“

„Olgu, siis, kui Teil lõik need summad, mis wiimse kolme aasta jooksul kassast olete saanud, weel alles on!“

„Seda oleksite pidanud mulle üttelema kolme aasta eest, ja mitte täna, Hartmann!“

„Ma ütlesin juba siis —“

„Ja mina ei uskunud Teid. See polnud ka Teie kohus. Minu isa oleks pidanud — kus ta on? Üleval?“

„Arwus on herra Brunslowi woodisse patsunud. Kerge rabandus, ütles arst. Kui Teile weel üht nõu tohtin anda, herra Brunslow, siis on see see, et oma sõnu olete peate waltima mehe wastu, kelle ainus wiiga on olnud, et tal julgust polnud Teid Teile elumaitsemises kitsendada.“

„Selle eest tänagu teha, kes wõib!“ ütles Kurt läbi hammaste. „Pead ööd, Hartmann!“

Ta läks trepist üles.

Silmapiigu seisatas ta isa toa usse taga.

Ei, ta ei jaksanud isale nüüd leplikku sõna ütelda, ja oma kibedusele püüri panna raskelt haige mehe woodi ees — Hartmannil oli õigus — seda ta ei suutnud. See ei läinud.

Ta astus ise oma tuppa, mis suurepäraselt fiske seatud ja täis lõõksugu lullusasju ja maale, ja pööras usse lultu.

Hirmus wiha kees temas. Tema muretu elu wälkpaiste — korraga surnud, nagu politseid liblika lähe rapsuga õhust maha lööwad. Tema ise wälja lükatud töörõwade karja keskele, kes igapäewase leima eest wõitlewad, lahutatud nendest ainult nime läbi, mida ta kandis. Printsi noore-ea järele pakistandja wanapõll — Ja ainult sellepärast, et sel nõrgal, jolebal mehel, kes ta isa oli, julgus oli puudunud temale õigel ajal ütelda: Pea, mitte enam.

Ei tea, kas Magda Meiner tema muntunud olukorda juba aimas ja teadis, wana Meiner wiististi. Seda olid juba warblased katusel wiistanud. Ainult tema, kellesse see kõige enam puutus, ei teadnud, ei aimanud sellest midagi! Ussele koputati.

Kurt ei wastanud. Ta ei tahtnud kedagi näha ja midagi kuulda.

Roputati kõwemini. Katsuti usi.

Süis ütles teenija neiu:

„Herra Brunslow, herra doktor on siin. Herra doktor soowibad Teile rääkida. Ast on paha.“

Kurt awas usse.

Gaastule all trepilt seisis wana arst.

„Arge ehmatage, herra Brunslow. Weel pole mingit hädaõhtu. Teie isa on ainult wäga erutatud ja hm — igatahes on wõimalik, et äritus talle uue rabandushoo toob. Mul on mulje, nagu suudaksid Teile poolt mõned sõnad, mõned troostisõnad ja Teie juuresolek, teha rahustada!“

Ta kõhatas. Ta pill ütles enam kui sõnad. Süis jätkas ta:

„Teie isa armastab Teid wäga, herra Brunslow!“

Kurti huuled läksid kõweraks.

„Ma tänan Teid, herra doktor!“

Muud ta enam ei ütelnud ega küsinud.

Imestades silmitses wana herra tema nägu, mida ta ainult pehmene näinud ja mida ta nüüd selles tarretuses weel waewalt ära tundis.

„Arwastin oma kohuseks seda Teile ütelda, herra Brunslow, enne kui see hilja on. Hommikul tulen jälle. Pead ööd!“

Kurt ei läinud alla isa juure. Ta ei jaksanud seda. Ta pani elektritule põlema, istus laua ees ja wahtis asjadele oma ümber, mis nüüd temast lahkusid nagu riie, mis temale enam ei kuulunud.

Segased hääled kajasid talle kõrwu, sõnakatled, mis ta täna kuulnud sõpradelt, Magdalt, Hartmannilt. Ja nüüd üsna selgesti arsti hääle: „Rabandusehoog wõib korduda!“

Tohtimatult kargas ta püsti, kuid istus uuesti toolile. — Ja kui see kordus? — Sihtsalt kadestamiswäärt see seal all. Rahkus elust, kui asjad halwasti läksid, jättis järele waesuse, häbi, kibeduse pojale!

Tunnid mööduksid. Pea käte wahel, istus Kurt, hinges ei midagi muud kui kaotuse teadmus ja tume pahameel selle wastu, kes tal kõige kallima, mis tal oli, ära häwitunud — wõimaluse kitsendamata elurõõmu mattista.

Õfki terawnes ta tuhru pill.

Laual tema ees seisis üks päewapilt: ta effimene hobune, pont. Poolipoisina oli ta selle isalt saanud. Selgesti nägi ta ilusat mathomikut oma ees, tundis jälle pea uskumatu rõõmu, kui isa hobuse lastis ette tuua. „See on sinu

oma!" Sellejuures olid wana filmad säranud, peaaegu sama heledasti kui tema omad filmad. Ta kui ta hobuse turjale hüppas ja teed mööda edasi traawis ilusasse, õitswasse kewadesse, oli isa waikfelt tagasi läinud oma hämarasse kontorisje kirjutuslaua ette. Ja niisuguseks oli oluford jäänud aastaid. Sga soowi juures, mis Kurtil täide läks, iga naudingu juures, mis ta enesele muretses, nägi ta mälestuses isa nägu färama lööwat kaasrõõmus, südamlitus rahulduštundes ja kobe jelle järele kaduwat kirjutuslaua warju. Omale ei olnud Brunslow wanaa ial midagi soowinud, ial midagi naudingut nõudnud, et ialgi!

Kurt fargas jälle püsti.

Kui see oli olnud nõrkus, mis teda oli lastnud pimeadas edasi elada, siis oli see armastuse nõrkus. Selle eest, mis teda ennast oli talistanud nägemäht ja asjade üle waateid omamast, et wõinud ta ennast armastusega teise wastu wabandada.

Ja nüüd oli ta isa all surmahatge ja ootas wärisewa igatsusega head sõna pojalt, kellele ta ial ei suutnud lubamata jätta rõõmu ja kelle pärašt ta nüüd oli wanas eas jäänud waefeks — ja see poeg ei tulnud!

Kurt läks weepubeli juure, walas klaasi wett täis ja jõi ühe sõõmuga tühjaks.

Ta otsaesine põles. Ta kurt oli kuuw. Et ta niipalju aega oli wajanud arusaamisele jõumiseks! Aga muldugi, kes eluag on harjunud ainult enese peale mõllemä, jelle ettekujutus ei suuda teise hingest aru saada.

Kuula! Mis on nüüd kuulda liikumist, jämme. Kas oli kõi juba hllja?

Ta karjatas:

"Sõsand Sumal, ära lasse kõi weel olla hllja! Mis ma täna kaotasin, armastuse, raha ja waranduse, õlgu kadunud, aga mu isa lasse mind weel leida! Ära lasse mind hlljaks jääda!"

Ta jooksis kiiresti trepist alla. Ütse ees seisis wana teener.

"Sumalale tänu, et tulete, herra Brunslow. Herra on wäga rahutu!"

Kurt ei wasta. Ta tormab tuppa. Kaetud lambi tuhmit walgulsel näeb ta isa kahwatanud, ärewusest tultawat nägu ja läft, mis rahu ei leia. Poega nähes lööwad haige filmad särama, surmahirmuga wahiwad nad ta suule.

"Isa!" — Kurt kahwab ta rahututešt kätkest kinni. Tal on, nagu lõhleks midagi ta sees, nagu sulaks seal midagi kowa ja langet. "Mu waene, armas isa!"

Haige keel on raske, waewalt suudab ta arusaadawa sõna kujutella. Kurt mõistab:

"Raskesti kannatanud — anna andeks. —" Ja äfti tuleb talle kallis julgus, midagi sooja, rõõmsat, mida ta ial pole tunnud, tungib temas esle: õnn lord anda täiel käel sinna, kust ta ifka ainult wõtnud.

Ta istub woodi ette toolile.

"Ole rahulik, isa, ja saa terweks. Kõlge muu jaoks leiame nõu. Olen noor ja tugew. Mit kaua oled sa töötanud minu heaks, nüüd tahan mina töötada sinu heaks!"

Isa ei lausu enam sõnagi. Pifarad woowad tal sõnatult üle kahwatanud näo, õnnepifarad.

Ja siis järgneb reaktsioon päewa hirmsale ärewusele. Käeb poja käes, uinub haige kosutawasse unesse.

Õo otsa istub poeg isa woodi ees. Ja segadus ta peas selgib ning näitab talle teed, mida mööda ta nüüd peab sammuma. See on kare tee, mille ääres ištgegi ille pole, aga ta on ta tee, mille peal eštmišt ette ei tule.

* * *

Järgnewatel päewadel olid kõi, kel majajõuetusega tegemist, täis kintust noore Brunslowi korrektsusest. Mitte igaüks ei olnud seda temast oodanud ega oletanud. Tema auto, ratsahobune, ta kunstifogud, briljandid ja krawatindelad, ifegi tema kallis taskulell, rändasid ülbisesse kogusse. Ei leidunud midagi, mida ta oleks oma iftklises waranduseks tunnistanud. Kus hoolbaja kaheldes wiilitas, jõudis tema ise oma otsusega ette.

Suba mõni päew hiljem saadi ta kassapibaja ühes rahaga kätte. Raotajate ärewus kahlas kahanemä.

Sga filmapilgu, mis talle ärilistest läbirääkimistest üle jäi, saatis Kurt haigetõas mööda. Tema rõõmus rahulikkus oli terwifeks Heinrich Brunslowile, kes oma poja meeleheitlikkust enam oli kartnud kui waranduse kaotamist. Mitte alati ei olnud noorel Brunslowil kerge rahulikkus jääda. Sga päew ja iga tund kõi talle kahkumise mõnest armast asjast, ilma millela ta omal ajal oli arwanud wõimatatu olewat elada.

Magda Meinerilt tuli kirt täis osawõtet ja muret. Ta ei näinud pifaratejalgt kirjäs ja pigistas hambad kokku. Ta tänas wiisakalt, jahedalt.

"See oli hea," kirjutas ta, "et Teie süda oli otsuse teinud, weel enne kui saatusetund kõi, mis meid igatahes oleks pidanud lahutama."

Ühel õhtul tulid sõbrad tema juure ning tahtsid teda kaasa wõtta.

„Ega sinu õnnetus omelti meie sõprust ei murra! Jäta peanorutamine, waene sõber! Maailm on ümargune. Ole meie seltsis jälle rõõmus!“

Sõprade sõnadest ja oletust puhus talle vastu muretu elurõõm, mis kord temagi eluelement olnud ja mida ta kord oli sama tarvilikult arvanud kui õhtu hingamisõhku. Tuli lõtkupõrge. Kiisatus oli raske.

Uga ta jäi kindlaks.

„Teil on minuga head mõtted, poisid, aga te teate, mina olin alati mees, kes siilile rõhku pani. Nagu asjad nüüd on, ei sünni ma enam teie maailma.“

Ja ta jäi kõigi Hanimiste kiuste kindlaks. Tal oli nüüd vähe aega. Niipea kui kõige tarvilikumad asjad korraldatud, hakkas ta lohta otsima. See maksis talle palju teid. Kurt Brunslowi usaldati vähe, ja väikse palgaga lohta ei võtnud ta vastu võtta, sest tal oli vaja ka isa eest muretsema.

Viimaks tuli talle üks masinawabrikant vastu, kes wanast Brunslowist lugu pidanud ja nüüd lubada ei tahtnud, et see perekond pidi tänawale jääma. Ta võttis ta oma kontorisle teiseks korrespondendiks. Mees ei oodanud Brunslowit palju, ei oodanud sedagi, et ta kõik kontoritunnid kohal oleks.

Uga warsti nägi ta erksa imestusega, et Kurt Brunslow polnud aruandide wastuwõtja, waid et ta oli eeslujulki töbönd.

„Külge sündinud,“ ütles ta oma ärisõpradele, „seisab werez, raasiks. Kes oleks wõinud aimatagi, et selles hurdas nii tõrse töö tarwis nii palju head tahet peitub!? Ja ma ütlen Teile, minu kontoris pole usinamat, lohusetruumat ja intelligentemat noortmeest kui noor Brunslow!“

Suba nelja nädalala pärast kõrgendas ta Kurti palka ja tegi temaga lepingu.

Cadine Brunslowi maja oli ära müüdud. Kurt oli omale ühes isaga odawa kolmetoaga korteri wõtnud. Niipea kui wana Brunslow enda jälle tundis terwe olemat, ei sallinud ta enam, et poeg üksi teenis. Ta leidis ühes tulekinnituse seltsis koha. Pärast töötunde nähti waherajal täitsa walgeks läinud wanaherrat poja seltsis linnast wälja jalutawat, ja terehused, mis neile kuastobaniktude poolt osaks ja-d, olid wäga südamlikud. Wiis, kuidas Brunslowid oma saatust kandsid, olid neile sümpaatid wõitnud. Tähti kuisuti Kurt Brunslowi ka jälle seltskonda, teise ringkonda kui see, kus ta enne liikunud. Uga ta läks harwa wälja. Leidus ka palju ilusaid netust, selle filmad

talle lahkesti järe'e waatafid. Õhtud kuulufid temale. Ta õppis nüüd Hispaania ja Itaalia keelt. Ta peremehel oli sealsete maadega ühendust.

Kui Brunslowi pankrotipäewast juba teine aasta mööduis, leidis Kurt kontorist koju tulles lauast metsalilled kimbukese, milles wäike kiri peitus. „Kellegil, kes ei ole unustanud,“ seisis selles. Ei mingit nime.

Ja Kurt tundis kätetria. Ta võttis lilled ja kirja ja pani enda luku taha. Mitte oma isagi ei lastnud ta sel õhtul tuppa. Särgmisel hommikul istus ta jälle kontoris oma puldi ees ja rehendas. Silleterwitusele ta ei wastanud.

Pühapäewal läks Hermann Meiner noore Brunslowi juure kontorisje. Kurt ei olnud Magda isa wiimsest wäljasõidust saadik enam näinud. Imestades ja rahutult põkjuwal põuel waatas ta külalise waljule näole.

„Wististi mäletate mind weel, herra Brunslow. Üks äriasi toob minu Teile juure!“

Kurt palus teda istet wõtta, ja Meiner kandis oma asja ette. Temal oli nõu oma juure rauakaupluse osana üht abikauplust awada naabrilinnas. Tunnistus, mis noore mehe praegune peremees tema kohta annud, ajas teda selle abikaupluse juhtimist Kurtile pakkuma. Ta seletas asjaloo ära. See oli peaaegu iseseisew äri ise oma kapitalita, mis andis kindla sissetuleku ja peale selle weel osa kasust. See kõik pidi ärijuhi warsti jõutaks meheks tegema.

Ärewalt, kaswawa imestusega kuulas Kurt, pitulit lahtlus südames.

„Wabandage, herra Meiner, kui ma midagi küsin. Kas tohin teada, mis asi sunnib Teid seda kohta mulle, just nimelt minule seda kohta pakkuma?“

„Teie wõite kindel olla, et ma seda ei teeks, kui ma Teid sellele kohale kõbulikult ei arwaks.“

Kurt waitis.

Ta maadles enesega raskesti.

„Kas wõtate vastu?“ küsis Meiner. „Wõi soowite järelmõtlemiseks aega?“

„Ei!“ ütles Kurt otsustawalt. „Mis Teile mulle pakute, on mulle nii suureks rõõmiks, et ma järelemõtlemiseks aega ei waja. Uga mina ei taha Teid petta, herra Meiner. Teile on parem, kui omale abikaupluse juhiks mõne teise wõtate. Wõib olla, et Te seda ei tea. Teie tütar oli mulle kord wäga armas. Ja ma ei ole kindel, kas ma enese eest Teile majaga nii lähedalt ühendusesse astudes wõin wastutada.“

Meiner filttas rahulikult oma küberat.

„Mina ei armaks seda asjalugu takistuseks, herra Brunslow.“

„Mis? Kuidas?“ —

Wert woolas Kurtille põlewalt nätku. Toa-
selmad hakkasid ringi käima.

„Kuidas pean ma seda mõistma?“

„Just nii, kuidas ma seda ütlen. Urge us-
tuge, et Teie oma warandusliku seisulorra
muutusega minu filmis oma väärtusest midagi
olete kaotanud. Olen siin ilmas ju nii wanaks
saanud ja tean, et inimesi ei tule hmnata selle
järele, mis neil on, vaid mis nad ise on.
Teid — tahan olla õige awalik — hindastin
ma kaks aastat tagasi õige madalalt. Aga minu
Magda pill oli õigem. Pankroitt, mis Teilt kõik
Teie waranduse rõõmis, näitas, mis Te tõesti
olete, ja seda polenud sugugi nii wähe

ning seegi on kastranud töö ja pumbuse teras-
wannis. Sellepärast, kui Teid muud põhjust pole,
tulge weel täna minu majasse, kirjutage lepin-
gule alla ja waadate selle juures hädaohule,
millest rääkisite, filma. Wastutuse tagajärgede
eest wotan mina kanda!“

Ja sirutas noorele mehele käe.

Sügawa meeleliigutusega wõttis Kurt sellest
kinni.

„Herra Miner, ma ei oleks kahe aasta
eest uskunud, et weel kord Teie ees seisan nende
tunnetega, nagu ma neid täna tunnen. Teid
on õigus. Alles õnnetus näitab meie enestele
ja teistele, misjughused me oleme. Ja willets
inimene tahan ma olla, kui liial unustan, mis-
jughustena ma täna Teid ja preili Magdat olen
tundma õppinud!“

(Lõpp).

Merefarud.

Saksa kirjaniik Otto Höcker.

1

Rusagil Rügeni saare lugematu lahtede
unustatud nurgas seisab üks kaluriteküla. Küla
on wälke ja tema elanikud nii waesed, et neil
kõrtigi ei ole. Ja kirikut ei maksa sealt otsibagi.
Kõik awalik elu esineb seal Henningi kaubapoes.
Seal peksawad naised wana õhtul, kui järgmi-
sels päewaks enestele toiduaineid ostawad, üks-
teise peale teelt. Enne lõunat koguvad mehed
poodi ja asuvad maota ahju ligidale. Seal
wahetatakse siis wähesed undiseid ja wõetakse
wahel ka pisut napsu; mõnikord aga wiibetakse
aega ka elus ettetulnud juhtumuste jutustusega.
Aga on nimelt peaaegu atnus asi, mida neil seal
küllalt on.

Noort rahwast ehk noort mehi on külas ai-
nult harwa näha, seal elawad enamasti ainult
wanad, — kel maailmas enam muud pole
teha, kui surma oodata. Kõige enam on wanu
tõrwejakte, kes kaubalaewadel kõik mered läbi
sõitnud ja nüüd kodupesas oma kottuholtud ra-
hast ja wähesest wanaduspaukist elawad. —

Ka täna hommikul waltises Henningi poes
lustilik meeleolu. Poe ankoht, wana pajuwit-
sabeist tool, mille kätetod juba katkised, seis-
seljaga wastu poeletti, ja kõigi tähelepanu oli
pööratud seal istujale — wanale kapten Duggele.

„Nagu ma teile ütlesin, poisid,“ ütles praegu
wanate, kes toolist weel wanem näis olewat,
ja laskis oma weesthallid filmad lustilikult ringi
käia, „meie ei wõinud seda walaskala enam

tarwitada. See oli täitja wõimatu, sest meie
laewakoorem oli juba isegi ränk. Aga ei see
õli oli, siis ujustime toredasti — hähä! Mis
nüüd selle toreda poisiga teha? Teda lihtsalt
meresse ujuma jätta, sellest oleks isegi hüljel
kahju olnud! Noh, ma ei taha ennast tähtsaks
teha, aga nagu ikka, tuli mulle ka tooford pa-
gana tark mõte. Hähä! Polaarööst olete wis-
tisti kõik juba kuulnud — mis? Nu jah, see
kestab täpselt pool aastat ja liigaastatel weel
ühe päewa kauemini. Nii siis, heakene küll, see
oli järgmisel päewal tulemas. Muudugi pidime
kohal, kus ankrus olime, talwe mööda saatma.
Ja mis tegime nüüd walaskalaga, poisid? Hähä,
teie seda ei mõistata, ja kui te ka filmapilt
seda aastat wanaks saaksite. Nii siis, heakene
küll, kuulake: Meie puurisime temale lihtsalt
käewarrejämenduse angu pähe ja toppisime sinna
kuus tolli jämeba laewaköte siise; see läks um-
bes wiiskümmeend meetrit sügawasse, enne kui
sabaotsast jälle wälja tuli. Muudugi lastsin taht
õõsel ilusasti täis imeda ja siis — hähä, pois-
id, kas märkate midagi? — kui siis järgmisel
hommikul jääst kuldaw praks läbi käis, nagu
see polaaröö tulekul ikka sünnib, sest et ilm
siis pangu pealt kottipimedaks muutub — no
jah, siis tõmbasin tiku lihtsalt püksi põhja p:al
üles ja süütasin sellega sajameeatrikõte nagu taht
küünla abil põlema. Ja mis pean ma teile
ütleva, poisid? Kui ma seda ei oleks ise kaasa

elanud, ma seda lihtsalt ei usufski. Aga see on ideaali ja õige. Taht põles kümme meetrit kõrgele ulatava leegiga tänuks kuuks, heledasti kui tuletoorn. Täpselt niikaua hoidis jää meid kinni. Meie ümber põlnud muud kui külm ja õõ ja mitutuhat jääkaru. Neid löime lihtsalt ajawiljeks surnuts, nagu meie maal käreleid surnuts lüüakse, ja kes neid kõige enam oli maha nootunud, see sai õhtul grofi siise ühe tüü suhkrut enam — Sumala eest, poisid, see on tõsi. Tahan surnutud maha kukkuda, kui see ei ole nii! See ei tarwita ju kobe olla, see mahakukkumine — hähä. Aga terve pool aastat oli meie ümbrus nii walge, et luugid pidime kinni panema, kui mütsidäie und tahkime saada; muudu see ei läinud. Ja kui siis aegamööda jälle päike paistma hakkas, pidime esiti ta nõrga walgu-sega weel harjuma, sest et walaskala nii filmipimestawalt oli põlenud."

Kahtlewalt waatas wana kapten ringi, kas wabest kellegil kuulajal kahtleu nagu ei oleks. Kui siis wali naerulagin poest läbi põrus, noogutas ta pilusilmil uue noore arsti poole pead, kes ka tunnikeseks poodi oli tulnud, et siin külarahwaga kiiremini tuttawaks saada, ja naeris ise oma jutut üle kõige enam.

"Jafatene, selle ilusa loo pealkite dieti jutustama Pieter Sörensenile," tähendas üks mees, oma õngeritwa põrandalt wõtta ja lahkuda tahtes.

"Daga targemaks!" lõrjus keegi teine naerdes. "Oli ju õige kena jutt. Aga Pieter Sörensen oskab seda weel paremini."

Kapten Dugge wehkis jultunud mehe poole kepiga.

"Pieter Sörensen on waletaja!" hüüdis ta. "Tema pejemata suust ei tule ainustki õiget sõna. Ütle seda temale, kui tahad!"

"Seda tehke ise, sest sealt ta ise parajasti tuleb!"

Ka teised olid tahtnud lahkuda. Nüüd püüdis nad oma õngeritwad ja wõrgud jälle maha ja pilgutafid üksteisele filmi.

"Nüüd tuleb jällegi tore nalj!"

Kapten Dugge ei wehkinud oma kepiga enam. Kiiresti oli ta letilt wõtnud mingisuguse ajalehe, hoidis selle aga kogemata tagurpidi oma ees, mida ta ise määrganud, sest et ta ainult prilliga nägi lugeda, ja selle unustas ta harilikult ikka koju.

Koosolijate kohmetus laskis tulijal kobe atmata, et parajasti temast oli räägitud, ja wisk kapteni tagurpidi lehele täiendas ta teadmise. Mitu korda noogutas tugew mees pead, silistas oma karuläega oma halli tormhabet ja muigas wargsti.

"Kuidas käib siis meie filipponna ranga käsi — mis?" pööras ta siis otsekobe kapteni poole, kes filmanähtawalt hoollega lehte uuris. "Oled wistlasti poistele jällegi midagi ette luisanud?"

Kapten luges efsitamata edasi, näis, nagu oles ta äkki turdiks jäänud. Kuni keegi temale naerdes olale läi ja ütles:

"Ja räägib Teiega, Jafatene!"

"Kes räägib minuga?" rõhtis kapten Dugge ja pilus suuresti imestades üle leheääre. "Ega's ometi see maarott, kes ka lord on meerealwaariumi waadanud ja nüüd usub, et meremees on? — Milline õnnetuswoog on siis sinu siia paisanud — he?"

"Lulin oma kahel jalal. Aga ärge nüüd mängige," wastas Pieter Sörensen latalt naerdes. "Olete wist jälle lord ühe oma titateste-lugudest kokku waletanud — mis? Kaske enda ühes oma lollusega maha matta, seda ei usu Teile ju mitte kassiti!"

"Mina ei ole oma elus weel ita waletanud!" wihastas wana kapten. "Aga sina tunned tõtt sama wähe, kui oskad lahutada walaskala räbalatest." Ürewalt hakkas ta äkki midagi taskutest otsima. "Kuhu pagan siis jälle minu tubak sai? See tuleb sellest, kui inimene kodust rutu wälja jookseb. Aga — aga ma arwastin, ehl on waheljal minu Klauksit mulle kiri tulnud, ja siis ma ruttastin."

"Kirja ei ole, isa! Aga wabest tuleb ta homme," trööstis teda peemees, kes ühtlasi ka postimees oli ja wanamehe idee fiksi tundis.

"Arwastin juba, et ta ise on tulnud, minu Klauks," jattas wana mees ja wabhtis oma westhallide filmabega noorele arstile ükfilmil otfa. "Wõi olete Teie juhuslikult minu Klauks — mis?" küsis ta temalt siis otsekobe. — "Õnn — just niisugune peaks ta olema. Randis juba toolord musta habi."

Wõned kuulajad pilgutafid üksteisele kaastundlikult filmi, ja üks neist rääkis sofsitades imestawa arstiga.

Pieter Sörensen aga astus uuesti toolile lastunud wanamehe juure ja filmikes tema asjatumat tubalaotfimisest heike arga.

"Säh, kapten, toppige enesele tubakat oma suutorusse!" urises ta siis. "Teie harjunud fort ei wõi mina nunnutatadagi — see wist küll on mererohi — mis? Oletan, Teie suitsetatate ainult sellepärast, et Te paremasse õhtkonda ei satuks kui Teie lood."

Ja Dugge filmikes teda wälkuwal wihapilgul ja näitas talle oma kulmetut ruskat.

"Poisike, oleksin kind soowinud oma laewalael näha! Kolm korda päewas oleksin su wasti otfa lastnud ronida!" pahandas ta, toppis aga

teise tubakafotist oma piibu wärisewal sõnail täis. „Mis sina ka tead walaskalapüügist!“

„Hm!“ pomises Pieter Sörensen. „Esimest korda nägin ma walaskala lõunapatšifis, just allpool ekwaatori. Aga kõige eriskummalisem minu loos, mis sama õige on kui Teie luiskamine wale in, isafene — süüdate kord juba oma ninasoojendaja põlema ja ärge wahetpidamata lobisege! Minult võite õppida, kuidas peab jutustama tõesti õigeid lugusid. Lühidalt, eriskummaline selle walaskala juures et olnud ta ise, waid see oli palawus. Ütlen teile, poissid, temaga mõrreldeks walitseb põrguriigis külmetusmajatemperatuur. Warju seal selle wastu et olnud. Ilmaaegu ajafime enestele tuus willast järki üksteise peale selga, pagana päikselõõm kõrwetas niist ometi läbi. Tuli higistada kui küpsisel praewardas. Jah, wiimaks läks isegi joo-giwesti nii kuumaks, et ma temaga suu ära kõrwetasin, kui sellega kord ettewaatamatult tahtsin keelt lasta. — Teie ei tarwitsi mulle sellepärast weel mitte nii kummaliselt otsa wahtida!“ urises ta kapteni poole. „Meie juba teistele inimestele järele et ahwi, waid oleme nii ütelda tõega abielus.“

Nende sõnadega teinis ta rauka, selle wärisew kätt piibu süütamisega hakkama ei saanud, niikana põlewa tuletikuga, kuni tubakas põlema hakkas.

„Nagu ütlesin,“ jatkas ta siis, „tookord oli meil laewas ka üks täiskwerdneeger; see higistas enesel kogu musta naha maha, kuni talumilwalgets muutus. Tooksin ta teile elawana tõendusena ette, kui ta ennast hiijem jälle ei olets tagasi mustaks higistanud, sest et palawus nimelt itka weel hullemaks kaswas. No jah, tookoro olime ühe higliawalaekala harpumi otsa wõlnud. Aga tema pekk muutus päikselõõsas juba puhastatud leebtraaniks, enne kui tal jõudime nahkagi maha loorida.“

„Una õhkist weepinnal päikselõõmus juba tahtis põlema hakata, siis olesime tõll nagu kalad õlts küpsenud, kui mulle ei olets tulnud mõte laewapumpu walaskala kereesse mahutada.“

„Mis tarwis siis just laewapumbad?“

„Mistarwis? Aga poissid, seda wõib ju isegi kurt aimata. Meie pumpasime lihtsalt traani, nii ruttu kui ta sulas, all ruumis peitumasse waatidesse. Seal walitses muidugi Elbert külmus, sest et päite sinna sisse ei saanud paista. Ütlen teile, me saime seda weel sada seitseküm-mendkabelja waaditält, Naht wajus walaskalal koku nagu lõhktne õhupall ja päite mitte üfti ei kuirwatanud, waid ka parkis ta walmis. Sellest lõikafime saapanahla sajaneljakümneühelsale mehele — hm, seda wõis ka olla sajanühekümne mehe jaoks, täpselt ma seda enam ei mäleta.“

Aga siin need saapad minu jalas on weel sellest sordist — ” wäljakutsuwalt löi ta oma pikka-bele säärtle. „Sa nüüd tahaksin näha meest, kes weel erikummalisemat lugu ostaks jutustada, ilma et tal iga kolmas sõna olets wõetud wõltsiwallast!“

„Mehele naersid ja silmitsesid selle juures kahjurõõmsalt wana kapten Dugge, kes oma toolil nagu kuitwale sattunud kala õhtu ahmis ja iga wäljahingamise puhul wihafelt urises; „Niisugune waletaja! Häbi sulle, niisugune waletsi!“

„Sepime ära, kapten!“ waigistas teda Pieter Sörensen ja muigas. „Kui see Teile lõbu teeb, siis võite kõigi maailma suurükkide otsad minu peale pöörda. Bealegi weame kihla, et Teie weel iial pole tabanud ühe pauguga tuut jääkaru järestikku?“

„Jääkaru!“ pilkas rauf. „Sina paneksid ju plehtu, Pieter Sörensen, kui sa ainult üht pargitud jääkaru nahkagi näeksid!“

„Wõimalik, et ma selle Teilt järele teeksin, kapten, aga mina räägin elawatest jääkarudest, nagu ma teda kord ülemal põhjanaba juures enesele waibaks tarwitassin. Jah, nii see on, olgugi et Teie mulle wihafelt otsa wahite. Erite tõmbafime neil nahad maha, aga meil oli külm, ka kui enda forraga kolme naha sisse määsisime. Glaw jääkaru selle wastu annab sooja, aga tal on pagana ränk raskus. Minu tookordsel kaptenil wajutas ta waibana kolm küljelund sisse. Mina olin praktilisem. Jah, seda ma olin! Laskestn lihtsalt kojale jääkarule, panin kummaqile poole kaks riita ja panin nende peale risti jälle kaks õlge tugewat ja torebat elukat. Nende wabel ma siis magasin. Suurepärase soojus, poissid, ainult — hm! — wentilatsioon jättis palju soomida. Aga põhjanabal ei tohi olla inimene nõudlit!“

Kapten Dugge oli filmad pilukile tõmmanud ja wahtis sügawmõtteliselt oma ette. Kui ta siis jälle üles waatas, wilkus neis lawal tuli. Nähtawasti oli ta enesele weel juukseid püsti-ajawama tõstse los wälja mõtelnud, et wastast niimitfi lõpulikult lüüa.

„Olen tõttarmastaja mees,“ ütles ta nüüd pühalikult, „ja waletaksin, kui tahaksin tõendada, et kord ju olen jääkarusid lastnud. Ei, see olgu minust kangel. Waletaksin ma häbematulult, nagu mõned teised teatud ifitud, kel mingisugust arusaamist ei ole tõe iludusest, siis wõiksin jääkarusid tappa tofinate kaup — suuga nimelt — hähähä! Aga mis puutub lastmisesse, siis ei tee seda mulle naljalt keegi järele. Seda ütlen ma ennast mitte kiita tahtes, waid et see ju sulal tõde on.“

„Kas teate üldse, kuidas püss tuleb kätte võtta?“ küsis Pieter Sörensen waele.

„Nagu ise näete, lonkan ma pisut,“ jatkas rauf ja karistas waelesegajat jaheda põlguslega. „See juhtus jahil —“

„Mida pidasite woodielufate peale — mis?“ küsis parandamatu Pieter kuulajate põruma naeru saatel.

„Ratsu ja ainult tähendadagi, nagu olete minu jutus midagi naeruwäärlist, Pieter Sörensen,“ hüüdis rauf. „Tahan jutustada Teile praegu ühe niitelda õudse lüeloo!“

Wana walaškala püüdjat mõis weel waevalt ära tunda. Kõik temas wäriwese ärewuses. Oma ees kindla tornina harjalgul seiswat wastast ignoreeris ta täiesti, aga seda suurema hoolega uuris ta oma ümber poolringis seiswate kalameeste nägusid.

„Seda on muidugi umbes kuuskümmend aastat tagasi, ja ma olin tooford alles õige nooruke,“ algas ta sügawasti hinge tõmmates. „Teie poissinadid polnud siis weel sündinudki ja ei tea midagi nähaähädist, mis meile tooford hirmsa külma tõi, mille sarnast weel pole nähtud, — ja elutarbeainete puudus oli seda pahem, et kellegil enam midagi süüa ei olnud. Mina olin metsa läinud põtra lastma. Aga need olid kõik juba maha lastud, ja kogu päew ei juhtunud mulle midagi püssi ette. Kisti ja rästi rändasju ma küll umbes wiiskümmend kilo-meetrit läbi lume — see oli ligi kümme jalga pakks — muidugi olin enesele suusad jalgade külge sidunud,“ lisas ta kähku, kui Pieter lahtlaselt kõhatas. „Kui ma wilmaks pettunult, surmawäsinult ja poolnälginult tahan hakata koju minema, seal näen äkki kaugel taga metsäääres ühe tõhu; see istus kümme sammu oma loopa ees ja soojendas ennast päikse käes —“

„Kümmejalga pakksus lumes!“ pilkas Pieter Sörensen

„Ta soojendas ennast teadmises, et weel kord seitse nädalat tohib loopasse roomata,“ jatkas rauf effitamalt. „Ühildalt, ma olnustasin teda lasta. Mis alati raske on, sest et tõhkudel paha omadus on auku kaduda, kui neid kuul ei taba. Kui ma tõhku ainult haawasin — mis selle kauguse juures, mis — noh, wähemalt seitsejada meetrit oli — wõimalik mõis olla —“

„Palun Teid, rutake lõpule, isa,“ ütles Pieter tõsiselt, „muidu kaswab wähe weel suuremaks.“

„Mii siis, kui ma teda ainult haawasin,“ jatkas rauf, wastasele karistawat pilku heites,

„siis jäin saagist ilma. Pole ime, et ma pisut ärewaks sain ja pisut sügawamale lastsin, nagu seda hiljem oma kahjuts märkasin. Sest muidugi lastsin ma ja jooksin ise kõigest jõust kuuliga mõitu, et õhul taganemisteed kinni panna. — Mis pean Teile ütleva? Mina jõudsin neetud kuulist kümme sammu kiiremini kohale ja seisan juba tõhu ning augu wahel, kui kuul ta kehast niuhti läbi jookseb ja ka minu sääremarjast löbi tungib. Onnests wiskas selle juures tekitatud õhuwoolus tõhu mulle just mu wäljasirutatud kätte, nii et ma wähemalt saagist ilma ei jäänud. Sest enne kui ma jälle suutsin jooksta, pidin oma sääremarjas augu lund täis toppima, ja see tõi mulle rheumatismi. — Ja nüüd ütlegu, kes minuist mõib kiiremini jooksta!“

Wanate tõmbas hinge ja nõjatus toolile. Meelitatult kuulas ta kiitusnaeru, mis talle ühehäälset mõidu lubas. Õegi Pieter Sörenseni alati kiire luulewõim ei osanud niisugust juttu filmapilgul üle trumbata. Seda näitas ta näoilme selgesti.

Wähipunajeks oli see tugew mees näost lätnud ja wehtis lõbusasti oma ette nohijewa ja muigawa rauga ees õhwardawalt ruskaga.

„Wälk ja pauk, kes mõib seda arwatal? Juttustab sin üks wana pelikaan niisugust waleloba, et mine häbis punajeks, kui aga teaks, kuidas see seal peab jündima. — Hei, Hennings, kisu oma estoimud püksitõitist wälja ja hakka liituma, wana heeringahing!“ kamandas ta kohkunud ülestargawat poemest ja löi ruskaga põruwalt letile. „Mõõda mulle pool naela jahwatatud kohwi, nael suhkrut, wile penni eest suitsetatud pekki ja rull näritubakat wälja ning pane pakki, aga ära sa tubakat jälle pane pakki peale nagu wilmalt, sest siis ei teadnud ma enam, kas ma tubalat sõin wõi pekki suitsetasin!“

Kui siis Hennings nõutud kauba oli ilusasti pakki pannud ja Pieter selle eest maksnud, sammus see kõige wihasema näoga oma ilka weel lõbusasti muigawa wastase ette ja jurus temale paki pihku.

„Säh — nüüd olen oma kihlweo kinni maksnud, sest kui sa wähest arwad, et ma enesele midagi lasen kinkida, siis oleb suuresti efsinud!“

Rapten Dugge wahtis imestades kord temale, kord pakile tema käes ja ei jõudnud küllalt pead raputada.

„Meie — meie polegi ju kihla wedanud!“ logeles ta.

(Särgneb).

Umeerika metsikust läänest.

Saksa kirjaniku Alfred Manns'i juttude seeria.

5

Põispead.

Texases, väitse Beaumont' linna ligibal, seisab Andreas Mülleri farm. Müllertit kutsuti tema tugewa tehaehituse pärast ka Big Andrewiks.

Waimukangelane Big Andrew ei olnud, kuts seft polenud wiga, seft tema ei saanud ülespidamist mitte mõtteteadusest, waid sai selle maist ja puuwillast, mille juures ta kästi hästi, isegi waga hästi käis.

Uga mõnikord on ka farmeril midagi mõtelda, ja niisugusel päewi wihkas Andrew. Järelemõlemine äratas temas harilikult palju tusta ja niisugustel päewadel oli ta õige temperamentlik. Tema järelemõlemise tulemus wälendas ka enam põhjalikust kui loogikat. Määrain põispealus oli teistses põhjusets, miks Andrewi mitte ei mõinud nimetada inglisk, seft temal oli õieti ainult kaks head külge, millest ta tütar Mary kõige parem oli.

Mary tundis oma isa ja wõttis selle nõrga külje arwesse, kus aga sai, kus ta aga seda ei saanud teha, seal wõis temagi oma isaga põispealuse poolest wõistelda.

Ja täna oli tarwis rääkida. Waimuline oleks ühel astmel seisnud passiwse kuriteoga ise oma eluõnne kallal, ja seda kuritegu ta teha ei tahtnud.

Täna oli waja wanalt küsida, mis tal siis õieti Bob Kingstont kui wõimehe wastu oleks. Oleks, tema Mary isa asemel olnud, ta ei taaluks siin enam midagi, seda teadis neiu waga kindlasti.

Andrew wõibis õues ja filmitises sügawmõtlikelt kolme hobust, kes juba õige wanad ja nõrgad olid; ta wõis neid paksutada ja silutada kui palju tahtis, nooruslääge oli läinud.

Siis lähenes Mary neile, sügas ühel hobusel, kes temaga ühewanune ja nagu temagi siin farmis sündinud, õrnasti pead ja ütles:

"Isa, ma sain täna hommikul kirja."

"Mii," noogutus Andrew, kelle tuju see küsimus nähawast ei rikkunud; ta ei äratanud isegi ta uudishimu, ja et ta selle üle ka järele mõtelda ei tahtnud, märkas Mary kohe.

Sellepärast wedas Mary platst suuremad suurkütid.

"Kiri tuli Bobilt, isa."

Nüüd istis isa filmad ometi üles, kehitas siis aga õlgu ja pööras uuesti hobuste poole.

Andrewi rahu müürib olid paksud, waga paksud; sealt wõisid ainult kõige raskemad põnnid läbi liikuda. Uga Mary ei mõtelnud karta.

"Ta kühib, millal wõime pulmad teha."

"Seal seisib müür. Kuid see ei tähendanud weel kindluse allaandmist. Wastuotsa. See oli üldise pealetungimise märg."

"Mii? Noh, siis kirjuta talle, et seft ligema kolmekümne aasta jooksul midagi ei saa, nii kaua loodan ma nimelt weel elada."

Uga Mary ei lastnud ennaft kohutada.

"Sina, isa," ütles ta kelmikalt naeratahes, "aga Bob tahab mind tingimata naiseks saada ja sa tead, minagi usun, et ta minu ka saab, seft tema on samasugune põispea kui sina, isa, wõib olla weel kangemgi."

Andrew äigas warrukaga üle näo. Silmapilgu wahis ta maha ja ütles siis:

"Oho!"

Mis pidi tähendama seda, et ta oma tütre sõnad oli tunnud aupakkumatus olewat.

"Uga isa, see pidi ju olema meelitus," ütles kelm tütar, wiskas isale musu:ätt ja jooksis minema.

"Piltaja!" ütles wanamees. "Näib, et ta minu täpsust ei usu. Uga küll ta saab näha. Ta teab, et Bob põispea on, ja naerab selle üle. Ei, sellest ei tule midagi wälja!"

Selle järele ajas Andrew päewasele tegewusele. Ta mõttes Bob Kingstone peale ja wihastas selle noore mehe üle, ja õieti ainult sellepärast, et pidi tema peale mõtlema. Ei, kindlasti, Bob ei mõinud olla hea inimene, nii käis Andrewi loogika, muudu ei wihastaks ta sel kombel seda, seda ta enesele äitaks soowis.

Bäew hiljem, kui Andrew koju lõunale tuli, leidis ta ata küljest wõõra hobuse ja siis nägi ta weel ukse ees oma Mary Bob Kingstone seltsis. Kui wiimane teda nägi, tuli ta ruttu Andrewi juure, tahmas üllatatud mehe käest kinni ja raputas seda nii, nagu oleks ta Andrewi arwanud olewat ploomitpun, kellelt waja oli ploome murule raputada.

"Tere, mr. Miller, tahtsin näha, kuidas Teie kästi ka käib!"

"Mii," wastas Andrew, kes enda wiimaks wabastas, "tänan waga, minu kästi käib hästi ja saab ka lähematel aastatel wistiski hästi käima. Wure minu pärast ei tarwitse Teid tõesti mitte mitme penikoorma tee sija ajada. Jääge aga rahulikult oma farmi Clanhams; annan

Teie oma sõna, et Teie lohe kirjutan, kui ma Teie abi peaks vajama."

Bob naeris lõbusasti.

"Oo, mr. Miller, ma tulen aga õige heameelega, sellepärast ärge kartke, sest te teate, ainult Teie pärast ma ju ei tule. Teie saate sellest aru, kui kuulete, et ma heameelega Teie Maryja pulmab teel sin."

"Snr," urisest Andrew rahulikult, "et Teie seda tahate, seda ei võt ma Teile keelba, aga Teie teda ometi ei saa."

Nagu oleks ta midagi õige head kuulnud, lõi Bobi nägu ülent sõrama.

"Misna tõesti, siin Te effite, mr. Miller. Kas weame kibia?"

Nüüd ei jõudnud Andrew enam rahulikult jääda.

"Ülen sulle midagi, pois, kui sa weel kord minu farmis oma nägu näitad, siis — — —, mul on fondid, poisid ja koerad, ja püss on mul ka!"

"Ja jah, ja ilus tütar ei pundu — tean, tean, mr. Miller, olete ju jõukas mees. Nõaksin Teiega weel pikemalt juttu, aga pean läna lahkuma! Nii siis homseni, mr. Miller, homseni!"

Ja Mary poole musulätt wiisates läks ta oma hobuse juure ja ratsutas teele.

Matuse aega wahiis Andrew Bobile, ja kui talle meele tuli, et ta nooremehe häbematusse üle pidi enam wihasstama kui imestama, siis polnud enam poisist näha. Wihaselt pööras Andrew nüüd tütre poole:

"Tõesti, seal seisab tüdruk ja hirtitab," ütles ta; "näib, et sa kurb ei olegi. Noh, seda parem!"

"Aga, isa," küsis Mary, "mits peaksin olema kurb? Teie olete ju mõlemad terwed, nii fina kui Bob."

"Noh, kauaks ta terweks ei jää, see Bob, kui ta uuesti tuleb, wastas Andrew waljusti ja ärewalt, pehmemini lisas ta juure: "Sa nüüd tahan ma jüüa!"

Pärast sõdmist oli Bobi ast Andrewi meelest täitsa likwideeritud.

Kui Andrew 24 tundi hiljem põllutöölt koju tuli, ei mõelnud ta millegi peale, milles ka Bob oleks peitunud. Tema pill peatas wäheintelligentsel parmul, kes ühe hobuse turjal istudes kaisus oma nokka pista hobuse rangidesse; wõimalik ka, et ta ranginahla hobusenahast pehmemaks arwas.

Juba kümme minutit oli Andrew parmu wahiitud, siis tõstis ta piitsawarre furnahoopits, aga niikaugele ta ei jõudnud, sest oma maja lähedal nägi ta üht meest, kes parajasti hobuse turjale kargas. See mees oli Bob.

Mõne sammuga oli Andrew kohal, aga Bob, kes pikkamisi teele ratsutas, oli juba mituabajaalga kaugele; weel kord pööras ta ümber ja noogutas heatahtlikult pead.

See ajas muidu nii rahuliku Andrewi sapt keema.

"Küll ma su tuleku siise soolan, wana pois. Kus on koerad? Cäsar! Sultan! Kus siis koerad on?"

"Siimapill, ma toon nad," ütles Mary ruttu. Nüüd alles märkas isa Miller oma tütar, ja peaeegu oleks ta oma wiha unustanud, nii üllatas teda tütre walmisus.

Kohe selle järele ilmusti Mary kase hilg-lasjuure werekoeraga.

"Kui tihti olen sulle ütelnud, et koeri ei tohi fetti panna."

"Arwastin, et — —"

"Suu kinni!" märkistas Andrew. "Tean juba, miks."

Sis äskitas ta koeri:

"Wõta kinni, Cäsar! Murra maha, Sultan!" Ja tuhatnelja jooksid koerad kangenewale ratsanikule järele.

Aga nüüd ärtas heasüdamlikus Andrewis südametunnistus; wihased koerad wõisid Bobi läski kiskuda. Issand Sumal, see ei läinud ju. Kõle hirm waldas teda, ta hüüdis: "Cäsar, Sultan, tagasi!" Kuid koerad ei kuulnud teda, waid tormasid edasi. Kuna Andrew hirmsa põnewusega märkas, kuidas koerad Bobile ikka lähemale jõudsid, seisid Mary külmalt ja osawõtmatult.

"Et kuisu siis ometi fina ka koeri!" hüüdis Andrew wihaselt. "On sulle see siis üteldi, miks kolebat seal sünnid?"

Aga Mary kehitas ainult õlgu.

Nüüd olid koerad Bobile järele jõudnud.

"Nüüd wõtab ta rewolwri," ümises Andrew. "Soobetawasti tabab ta hästi. Issand Sumal, ta kargas hobuse seljast maha, nüüd on ta kadunud — —"

Äkitfelt peatas ta oma kõnes ja wahiis täitsa arusaamatult tütre poole, selle filmist naerupisarad woolasid.

"Jah, miks see siis õige on — koerad laskwad teda ja liputawad saba?"

"Jah, isa," logeles Mary, "sellepärast ma nad kinni sidusingi, sest nad tahawad Bobiga alati kaasa jooksta."

Andrew et wastanud midagi; ta nägi weel, kuidas Bob koeri õrnade piitsahoopide abil tagasi ajas, siis läks ta majja ja istus sõõgilauda.

Ohtul, kui Mary tõõgis talitas, nägi ta, kuidas isa patronite kallal talitas; selgesti nägi ta, et isa mitmest patronist kuulid wätja wõt-

tis ja nende asemele forgi lõkas. Õhtusöögi ajal näitas ta õige wihasi nägu.

„Mary,“ ütles ta, „ja tead, mis ma tahan, seda ma tahan, ja kui Bob Kingston veel tuleb kord, minu piis, tead, ei lafu mitte tema kätt.“

„Aga, isa —“

„Kes minu maja rahu rikub, on linnuprii!“

Mary waltis ja silmitses mõttes põrandal seiswaid forgtükke.

Järgmisel hommikul kirjutas Andrew pikemat aega kirja. Õpetades legi ta kawala nõu, kargas sadulasse ja ütles tütrele:

„Lähem rahukohtunik Straightti juure. Kes lähemal ajal lähed Houstoni, tead, kus Anna-tädi elab, ja siis wiin ka selle kirja posti, tulen aga õige pea tagasi.“

Kui asjad aetud ja ta oma majale lähenes, oli tal palju mõtteid peas, kuid need ei olnud nähtawasti pahad; isegi kui ta Bob Kingstone nägi, kes nagu eilegi pikkamisi teele ratsutas, ei ilmutanud ta näoilme wiha. Sellegipärast kargas ta ruttu sadulast, jooksis tuppa, idi oma piisi, kirus hirmsasti ja lastis.

Bob tuktatas sadulast, kõigutas oma piemat kätt õhus ja lastis selle siis jõuetult langeda, selle järele kraawides edasi sõites.

„Bagan mõtku!“ kirus Andrew ja waatas oma piissi. „Mis see nüüd jälle on?“

Ta hea tuju oli läinud. Siis kutsus ta Mary.

„Mul on kahju, ma ei tahtnud poisist tabada, aga tema naisest ja ometi ei saa. Homme

on sinu 21. sünnipäew, siis kingin sulle reisi Houstoni tädi Anna juure. Mr. Straight tahab sinu kaasa wõtta.“

Muult filmapilgu oli Mary kohnunud, siis noogutas ta:

„Kui ja seda soowid, isa!“

Andrew oli rõõmus, et asi nii kergesti oli läinud.

Mary tegi oma reisi-ettevalmistused, ja järgmisel hommikul peatas rahukohtunik Straighti wanker ukse ees ning Mary läks sinna peale.

Andrew jäi koju.

Wõis olla umbes pisut aega peale lõunat, kui üks ratsanik lähenes. See oli Bob Kingston. Andrew tegi kõige sõbralikuma näo, läks isegi wäljasirutatud käega tulijale wastu ja küsis pisut murelikult:

„Ega ma Teid eile ometi ei haawanud?“

„Mind? — Ei!“

Andrew sai veel lõbusamaks.

„Jah, mr. Kingston, arwasin Teid eile ehts mõneks wõsarööwlikks, ja kui lastsin, tegite äkki käega iseäraliku kiigutuse.“

„Palju parme, mr. Miller, et midagi muud, ja mis ma üt. lda tahtsin, Mary — — —“

„Jah, teada peate juba wabandama, mr. Kingston, tema reisis Houstoni oma tädi juure, peate teadma.“

„Ei, mr. Miller, nüüd ehtite jälle,“ wistas Bob. „Mina pean seda teadma, sest rahukohtunik mr. Straight pani meie praegu paari!“

Küsimused:

Andres Silla.

Kus on, kus on kurbust palju,
kurbust palju, kurtmist palju? . . .

Seal on, seal on kurbust palju,
kurbust palju, kurtmist palju,
kus on kurjus kubjaks pandud,
kisendawaks kiltriaks seatud . . .

Kus on, kus on walu wali,
walu wali, walu waldaw? . . .

Seal on, seal on walu wali,
walu wali, walu waldaw,
kus on otsas osawõtawus,
kadund kaunis kaasatunnne . . .

Kus on, kus on piinad pikad,
piinad pikad, piiramatud? . . .

Seal on, seal on piinad pikad,
piinad pikad, piiramatud,
kus on arm ju hallitanud,
sõprus suisa surma suikund . . .

Südametunnistus.

Norra kirjanik Alexander L. Kielland.

Adwokaat Abeli maja aiawärawa ees seisis wäike tore tõld, mille ette kaks ilusat, siledaksharjatud hobust rakendatud.

Hobuseriistadel polnud ei hõbelitreid ega muud metalli; kõik oli must ja isegi nallid olid kaetud nahaga. Troska oli kergesti tumeroheliseks lakeeritud ja polster oli tolmukarwa hall; alles lähemal vaatlemisel selgus, et polstririie raske siid oli. Hobustejuht nägi wälja nagu Inglise preester — must, kitsalt kinninööbitud frakk wäikse püstkraega seljas, walge kaelaside ees.

Proua Warden, kes üksi troskal istus, kummardas ettepoole ja pani käe tõllaukse elfenbeinist käepidamele; ta tuli pikkamisi wälja, kiskus pika kleidi oma järele ja pani siis tõllaukse suure rahuga kinni.

Oleks wõinud wahest imestada, et kutser oma käskijat ei tulnud aitama; rammusad, hästitoidetud hobused ei paistnud sugugi mitte olewat niisugused, kes, niipea kui ohjad lahti lasti, peruks oleksid wõinud minna.

Kui aga selle mehe põrutamate näoilmet waadati, siis saadi ka kohe aru, et see oli mees, kes teadis, mis ta tegi, ja iial oma kohust täitmata ei jätnud.

Proua Warden sammus wäiksest eesaiast läbi ja läks aiatuppa. Uks lähemasse tuppa oli praokile, ja selle kaudu nägi ta majaprouat seiswat suure laua ees, mis kaetud oli heleda riide tükki-dega ja „Basaari“ numbritega.

„Äa — tuled just parajal ajal — magus Emilie!“ hüüdis proua Abel; „olen oma naisrätsepa pärast otse meeleheitel. Tema ei leia midagi uut. Ja nüüd otsin ma ja, sorin „Basaari.“ Armsam, pane sall ära ja tule mulle appi; sellest peab saama ilus tänawkleit.“

„Sinu aitamiseks pole ma küllalt osaw, kui jutt on ehetest jariietest,“ wastas proua Warden.

Hea proua Abel silmitses teda suuril silmil; oli midagi rahutukstegewat selles toonis, ja tema tundis oma rikka sõbranna wastu suurt aukartust.

„Wististi mäletad sa weel, et ma sulle hiljuti jutustasin, Warden lubas mulle — see tähendab õieti“ — parandas proua Warden — „ta palus mind, et telliksin omale uue siidikleidi —“

„Madam Labiche juurest — no muidugi!“ katkestas teda proua Abel — „ja nüüd muidugi oled sa tema juure minemas? — Oh, wõta mu kaasa! — See on ju tore!“

„Ei ma sõida madam Labiche juure,“ wastas proua Warden peaaegu pühalkult.

„Aga Jumala pärast, miks siis mitte?“ küsis sõbranna ja ajas oma pruunid silmad imestades suureks.

„Jah, tahan sulle nimelt ütelda,“ wastas proua Warden, „olen arwamisel, et meil wõimatu on wäjaduseta uhkuse ja toreduse jaoks hea südametunnistusega niipaljuraha wälja anda, sestlinna äärtel — siinsamas linnas, kus elame, elawad sadanded inimesed, kes puudust kannatawad — puudust selle sõna tõsisemas mõttes.“

„Jah, aga,“ waidles proua Abel arglikult lauale waadates, „niisugune kord walitseb kord ju maailmas; me teame ju, et wahed —“

„Kuid meie ei tohi seda wahet suurendata aidata, waid peame seda niipalju kui jõuame wähendama,“ lausus proua Warden talle wahele.

Ja proua Abelile näis, nagu oleks ta weel ta laual seiswale riidele põlgliku pilgu heitnud.

„See on ju ainult alpaka,“ waidles ta arglikult.

„Jumal hoidku — Karoline!“ hüüdis proua Warden. „Ära Jumala eest usu, et ma sulle etteheiteid teen. Need on ju asjad, mis olenewad täiesti iga inimese arusaamisest; igaüks tegutsegu, nagu see tema meelest õige on ja kuidas ta ise oma südametunnistuse ees wõib wastutada.“

Jutt jätkus weel tüki aega, ja proua Warden jutustas, temal olla nõu wälja sõita kõige wiltsamasse linnajakku, et seal ise oma silmadega näha, milline kurb seisukord waestel õieti on.

Päew waremalt oli ta ühe heategewa seltsi aruannet lugenud. Tema mees oli seal liige. Ja nüüd tahtis ta ise waeste olukorda näha ja neid siis jõudumööda aidata.

Daamid lahkusid pisut külmemalt kui muidu. Mõlematel oli tõsine meeleolu.

Proua Abel jäi aiatuppa, aga tal polnud enam lusti oma tänawkleidi kallal juurelda, olgugi et riie ilus oli. Ta kuulis tõlla rataste eemaleminewat müdinat.

„Milline hea süda Emiliel on,“ ohkas ta.

Noor proua polnud sugugi kade, aga sellegipärast tundis ta midagi sellesarnast, kui tõllale järele waatas. Kuid kas oli see ilus tõld või sõbranna hea süda, millest ta kadedust tundis, seda oleks raske olnud ütelda.

Kutser oli käsu wastu wõtnud nagu krimpsutamata, ja nüüd sõitis ta sügawamale waestelinna jakku, nagu oleks ta kojaballile sõitnud.

Wiimaks anti talle käsk peatada, ja selleks oli ka hiljem aeg, sest tänaw läks kitsamaks ja kitsamaks ja oli näha, et rammused hobused wiimaks läbi ei mahugi.

Põrutamatu kutser ei ilmutanud vähematki hirmu, kuigi seisukord tõesti meeletlik oli. Keegi naljahammast, kes ühest katuseuugist pea wälja pistis, andis talle nõu hobuseid sealsamas ära tappa, sest et nad elusalt ometi enam siit ei pääsewat.

Proua Warden tuli tõllast ja pööras ühte weel kitsamasse tänawasse; ta tahtis ruttu kõige pahemat näha.

Ukse ees seisis üks plikahtu tüdruk.

Tüdruk naeris ja wastas midagi, kuna ta prouast mööda uksest sisse tungis. Proua Warden ei mõistnud, mis tüdruk ütles, aga tal oli tunne, nagu oleks tüdruk midagi inetut ütelnud.

Ta astus esimesesse tuppa, mis leidis.

Proua Wardenile polnud see uudis, et waesed inimesed oma tubasid iial küllalt ei tuuluta. Aga atmosfäär, mida ta siin pidi sisse hingama, tegi talle sihukese peapöörituse, et ta rõõmus oli, kui sai istet wõtta anju kõrwal seiswale pingile.

Käeliigutuses, millega toas olew naine riided, mis pingii seisis, maha wiskas, ja naeratuses, millega ta ilusat, peent daami palus istet wõtta, peitus midagi, mis proua Wardenile silma torkas. Ta sai mulje, nagu oleks see naine kord paremaid päewi näinud, ehk küll ta liigutused olid enam lahtised kui peened ja ta naeratus sugugi mitte meeldiw.

Jutt algas ja teda jätkati, nagu sarnasid jutte jätkatakse. Kui kumbki naine oleks oma keele ja mõttekäigu juure jäänud, ei oleks nad üks teisest aru saanud.

Kuna aga waene rikast alati seda-wõrd paremini tunneb kui rikas waest, siis on omanud rikas wiimaks iselaadi tooni, millest aru saadakse.

Seda keelt oskas waene naine täiesti ja proua Wardenile selgus warsti ta olukord. Tal oli kaks last, nelja-aastane poiss, kes põrandal pikutas, ja üks wäike laps, keda ta süles hoidis.

Proua Warden silmitses seda wäikest halli wärwitud olewust ja ei jaksanud aru saada, et ta juba 13 kuud wana oli. Temal enesel oli kodus kätkis suur seitsmekuune poiss, kes vähemalt poole suurem oli.

„Teie peate lapsele rammusamat toitu andma,“ ütles ta; ta meeles mõlkusid kaerajahu ja apelsiinshellee.

Sõnu „rammusamat toitu“ kuuldes tõusis õlgwoodist üks sasitud pea; see oli kahwatanud poiss, kel paks willane rätik pea ümber.

Proua Warden hakkas kartma.

„Teie mees?“ küsis ta.

Waene naine wastas jah — see olla tema mees. Täna pole ta kange hambawalu pärast tööle saanud minna.

Proua Warden oli ise hambawalu kannatanud ja teadis, et see walus oli. Sellepärast ütles ta mõne kaastundliku sõna.

Mees pomises midagi habemesse ja laskus jälle woodisse; samal silmapilgul märkas proua Warden üht isikut, keda ta siiaani weel polnud märganud.

See oli üks alles õige noor neiu, kes teisel pool ahju ääres istus. Silmapilgu wahtis ta peent daami, siis tõmbas ta pea tagasi ja pööras wõõrale selja.

Proua Warden uskus, et tüdrukul süles käsitöö on, mida ta tahab warjata;

wahest oli see mõni wana kleiditükk, mida waja oli lappida.

„Aga miks pikutab see poiss pörandal?“ küsis daam.

„Ta on halwatud,“ wastas ema.

Ja nüüd järgnes hulk kaebusi ja täielik kirjeldus, kuidas see poiss halwatusse saanud.

„Teie peate temale ostma,“ algas proua Warden —, ratastooli!“ tahtis ta jätkata. Aga siis tuli talle meele, et parem on seda temale juba ise osta. Ei ole hea, kui waestele korruga palju raha kätte antakse. Aga weidikese tahtis ta naisele kohe anda. Sest siin tahtis ta aidata, siin walitses tõesti häda ja puudus, ja ta kahmas taskusse, et seal rahakotti wõtta.

Kuid seda ei olnud seal. See oli paha — wististi oli ta selle tõlda maha pillanud. —

Parajasti kui ta naisele tahtis oma õnnetust kurta ja lubada, et talle raha saadab, awati uks ja sisse astus toredasti rietatud herra. Mehe nägu oli ümarmargune ja iseäralikult kahwatu, nagu oleks ta palju jahu söönud.

„Proua Warden, usun ma,“ ütles wõõras herra; „leidsin Teie tõlla tänawalt; ja siin toon Teile — arwatawasti Teie rahakoti!“

Proua Warden waatas — jah, tõesti, see oli tema oma; siledal elfenbeiniplaadil seisid ta nimetähed E. W.

„Ümber nurga tulles nägin seda juhuslikult ühe uulitsatüdruku käes — see on üks pahematest siin kandis,“ seletas wõõras. „Olen nimelt selles kandis waestehoolekandja,“ jätkas ta.

Proua Warden tänas, olgugi et see mees temale sugugi ei meeldinud. Aga kui ta jälle toa poole pööras, oli ta kokkunud muudatusest, mis toa elanikkudega oli waheajal sündinud.

Mees oli enda woodis istukile ajanud ja wahtis wõõrast isandat; naise näol seisis inetu naeratus ja wäike poiss oli ukse juure roomanud ja wahtis mehele otsa nagu wäike loom.

Ja neis silmis seisis sama wiha, sama wõitluswalmis trotsiwus. Proua Warden oli, nagu asuks ka nende ja tema wahele nüüd määratu wahe.

„Milline sa täna jälle wälja näed, Martin!“ ütles isand hoopis teise häällega. „Arwasin juba, et öösel kaasas

olid. Ja jah! Täna õhtupoolel wiivad nad su ära. Saad kaks kuud wangistust.“

Äkitselt awanes nagu weekosk. Mees ja naine karjusid segiläbi, tüdruk tuli ahju tagant wälja ja karjus kaasa, halwatu karjus ja wäherdas — sõnadele ei saanud wahet, küll aga inimestele, kättele, silmadele — paistis, nagu peaks see wäike tuba kõigest sellest plahwatama.

Proua Warden kahwatas ja tõusis.

Isand awas talle ukse, ja mõlemad ruttasid wälja.

Weel korridoris kuulis ta naise naeru oma taga. See oli seesama naine, kes praegu oma lastest nii kurwalt rääkinud.

Peaaegu tahtmatalt järgnes ta mehele, kes selle pörutuse esile toonud, ja kui nad nüüd üle tänawa läksid, kuulas proua ta juttu uhkelt, üllalt, külmalt.

Aga ajajooksul muutus ta näoilme. Mis mees ütles, selles peitus wäga palju tõtt.

Hoolekandja rääkis, temale tegewat see headmeelt, et proua Warden waeste wastu nii lahke olla. Kuigi juhtuda, et isegi kõige paremini mõeldud annetused walekätte sattuwad, olla see ometi ilus, et niisugune daam nagu proua Warden —

„Aga,“ katkestas proua Warden ta jutu, „kas siis neile inimestele ei ole abi tarwis kõige kõrgemal määral? — Ma sain mulje, nagu oleks just see naine kord paremaid päewi näinud — kui sinna abi õigel ajal tuleb — wahest saab teda jälle jalule aidata.“

„Mul on kahju Teile ütelda, et see naine üks — wäga paha kuulsusega awalik naisterahwas on olnud,“ ütles hoolekandja pehmesti.

Wärin käis proua Wardenist läbi.

Niisuguse naisega oli ta rääkinud — lastest rääkinud; oli isegi oma last nimetanud, kes kodus kätkis. Nüüd näis talle, et ta peab kodu ruttama, waatama, kas ta laps weel sama puhas on kui enne.

„Ja see noor neiu?“ küsis ta aralt.

„Jah — kas Te tema olekut märkate?“

„Ei. Teie arwate?“

Paks herra pomises mõned sõnad.

Proua Warden kokkus:

„Selle mehega — seal majas?“

„Jah, proua, Mul on kahju Teile seda ütelda, aga Teie ei wõi ju teada, et need inimesed —“

Ja ta sosistas edasi.

See oli üllale prouale liig.

Ta ruttas tõlla juure ja istus tõlda.

„Adwokaat Abeli juure!“ käskis ta, ja tõld wuras teele, kuna paks herra kübarat kergitas.

Mida kaugemale ta wiletsast linna-jaost jõudis, seda kergemaks sai ta süda. Isuga hingas ta wärsket õhku, mis talle wastu puhus. Mis ta oli näinud, ja weel enam, mis ta oli kuulnud, uimastas teda.

Wärin käis tast läbi mõeldes, mis siis küll sünniks, kui see mees ja naine ja need wiletsad tüdrukud rikkaks saaksid!

Proua Abel oli wäga üllatatud, kui ta sõbranna nii ruttu tagasi tuli.

„Noh, Emilie, juba tagasi! Ütlesin õmblejale praegu, et ta koju läheks. Mis sa ennist rääkisid, wõttis mult himu uut kleiti saada; wõin ka ilma selleta läbi ajada!“

Aga proua Abeli huuled tuikasid ometi pisut.

„Igaüks peab käima oma südame järel.“ ütles proua Warden tasa, „aga ma usun, wõib ka tujukas olla.“

Proua Abel waatas üles. Seda polnud ta oodanud.

„Jah, ma jutustan sulle, mis ma nägin,“ ütles proua Warden ja hakkas jutustama.

Ta jutustas esimesest muljest tumedas toas ja hukkaläinud inimestest. Siis rahakoti kadumisest.

„Jah, minu mees tõendab alati, et niisugused inimesed warastawad,“ ütles proua Abel.

„Kardan, et sinu mehel õigus on.“

Hiljem sosistas proua Abel tüdrukule: „Las õmblejanna ootab.“

Kui sõbrannad lahkusid, kaelustasid nad üksteist.

„Madam Labiche juure! ütles proua Warden tõlda astudes. Ja proua Abeli poole pöördes, kes teda aiawarawani saatis, jatkas ta: „Nüüd wõin enesele südame rahuga uue siidikleidi tellida!“

„Jah, seda sa wõid, Jumala eest!“ wastas proua Abel ja waatas talle pisarsilmil järele.

Siis ruttas ta maija.

Hirmus öö.

Läti kirjanik J. Poruk.

Kooli waheaeg oli käes ja mina, ku noor üliõpilane, kes juba oma jalgele tõusnud, otsisin suwewaheajaks repetiitori ehk kodukooliõpetaja kohta. Minu kuulutus ajalehes oli ligi meelitanud ainult paar sarnast pakkujat, kelle tingimused mulle wastuwõtmatud olid, sest need otsisid kodukooliõpetajat aastaks, kuna mina ülikoolist ainult kolmeks kuuks ära wõisin jääda. Ma ei olnud siiski kurb ega õnnetu, olgugi et mul taskus ainult weel paar rubla oli, pigemini rõõmustasin, kuigi selleks põhjust ei olnud. Minu wabadus, minu wäiksed mured tegid minu õnnelikuks, sest inimene, kel ei ole muret, ei saa ka õnnelik olla. Ei taha liialdada, sest, tõtt öelda, õnnelik ma küll ei olnud, olin siiski walmis rõõmustama, kui

waid keegi teine oleks leidunud, kellega mõtteid oleks wõinud wahetada ja juttu puhuda. See juhtus peagi.

Istusin Wöhrmani pargi pawiljonis ja kuulasin wanu, äratüüdanud muusikatükke, mida sõjawäe orkester ette kandis, kui keegi herra minuga kõnema hakkas. Tõusin üles ja nägin oma ees head tuttavat, kes mulle küll sõber ei olnud, kuid kellega siiski nii mõnegi lõbusa tunni seltsis mõõda olime saatnud. Ta oli toredasti riides, tsilindris ja teretas mind kui wenda, keda ta enam mitu aastat ei olnud näinud.

Jõime kumbki klaas õlut, sõime õhtust ja kui arwe õiendamine tuli, naeratas ta, kui ma oma osa kinni tahtsin maksta.

„Hoidke need paar rubla oma jaoks. Olen praegu rikas ja palun wabadada, kui Teie eest maksan!”

Lubasin seda heameelega, sest tundsin teda kui tublit meest, kellel pahem käsi tõesti ei tea, mis parem teeb.

„Sõitke minuga kaasa, jääge minu juure nii kauaks, kui teile meeldib, terve loss on minu tarwitada, sest krahw ise elab wäljamaal ja mina olen kõigi tema mõisate walitseja. Võite minu juures töötada, võite sõita, ratsutada, ujuda, lugeda, mul on kaunis rikkalik raamatukogu. Sügisel võite tagasi tulla ja oma õppimist jätkata.”

Olin nii sõbraliku ettepaneku pärast üliõnnelik.

Otsustasime homme seltsis sõita ja lahkusime kaunis hilja öösel.

Sõidust mõisasse ei taha ma midagi jutustada, sest see ei puutu asjasse. Nimetan ainult, et Walberg teel seletas, et ta Riias omale uue perenaise palkanud, sest wana perenaine, Poola panna, olla teda hirmsasti warastanud.

Walberg oli alles poissmees, kuid kihlatud. Sügisel kawatses ta abielluda ja sellepärast muretsetes omale tublima perenaise, kellega ta abikaasa rahul oleks wõinud olla.

„Minu uus perenaine on väga intelligent inimene, mängib klawerit, räägib Saksa, Wene keelt ja, niipalju kui mina inimest tunnen, wõib loota, et ta minu järelt warastama ei hakka.”

Mõisasse jõudmisel märkasin, et wana perenaine Walbergi lepingust uuega midagi ei aimanud. Ta oli rõõmus, teenis meid pealetikkuwuseni ja peab ütleva, ta meeldis mulle. Ta oli iseäralikult ilus, küll mitte niiwäga näo poolest, kui kaswult, sirge, täiuslik ja naiselik. Tema ülespidamisest Walbergi wastu tõusis mul aimdus, kas ei ole nende mõlemi wahel olnud mingisugust lähemat wahekorda. Kord nimetasin ma naerdes sellest Walbergile, kuid et ta tõsiseks muutus, ei puudutanud ma enam seda küsimust. Tihti ohkas ta naeratades: „Waja perenaisele üles öelda!” nähtawasti puudus tal siiski selleks alati julgus ja Poola panna jäi nagu ennegi. Wiimaks saabus aeg, mil

uus perenaine teenistusesse pidi astuma. Walbergil ei jäänud muud üle, kui perenaisele öelda, et ta minema läheks. Istusime lõunalaua, kui Walberg wiimaks julguse wõttis öelda:

„Panna Petronella, Teie peate lahkuma. Mina abiellun peatselt ja mu abikaasa on Teie asemele kellegi teise walinud. Paari päewa pärast jõuab ta siia. Paari kuu palga maksan teile ette...”

Petronella, nii kutsuti perenaist, kahwatas. Tal pidid nõud peaaegu käest maha kukkuma.

„Herra, hüüdis ta wiimaks meeletult, mina ei lähe!”

Walberg naeratas.

„Teie peate minema. Niipea kui uus perenaine kohale jõuab, annate talle wõtmed üle ja siis peate lahkuma!”

Neid sõnu rääkis Walberg väga tõsiselt ja Petronella, nähes, et herra otsus muutmatu, läks kiiresti minema, sealjuures wälkusid ta silmad väga kurjalt.

„Ta wõib meid ära ka tappa!” tähendasin ma pool tõsiselt, pool naljatades.

„Rumalus,” tähendas Walberg, „olen talle seda ennegi öelnud, et kui mul alatasa mitmesugused asjad, joogid, riided, raha, kaduma peaks minema, siis ma ta lahti lasen, ning et temal korra ja kaduma läinud asjade eest tuleb wastutada. Ta ei ole seda aga tähele pannud!”

„Kuid ta on haruldaselt ilus naisterahwas,” tähendasin mina.

Walberg punastas.

„See on tõsi. Wõtsin ta waestelt wanamatelt. Need on nüüd jõukaks läinud ja ma olen kindel, et Petronellal omal ka kapitaal olemas on, olgugi, et ta ainult kuus aastat minu juures on elanud. Nüüd on ta 27 aastane, kuid ta wõib siiski omale hea mehe saada.”

Walberg kõlistas, aga Petronella ei ilmunud. Tuli toatüdruk ja teatas, et Petronella äkitselt haigeks on jäänud ja tulla ei saa.

„See on hea, et ta ei tule,” lausus Walberg, „Teie täidate tema kohuseid.”

Kuni kohwini mängisime lossi alumise korra rõdul malet. Siis tuli teener,

kes ühtlasi ka lossi järelwaatajaks oli, ja teatas, et Petronella täiesti märatsewat. Ta lööwat igäuhte, kes temale lähenewat.

Rüll läheb mööda, "naeris Walberg, „need on Poola panna kapriisid.“

„Teate mis,“ ütlesin ma peale teenri lahkumist, „mulle näib, et Petronella teid armastab. Ainult koha kaotamise pärast ei teeks ta seda.“

„Sellepärast peabki ta minema, naeratas Walberg järelmõtlikult, „ma ei wõi ometi oma teenijaga armumängu mängida, pealegi weel nüüd, kus ma warsti abiellu tahan astuda.“

Tahtsin midagi öelda, kuid mõtlesin järele ja waikisin.

„Ütelge, mis Teie öelda tahtsite,“ rääkis Walberg, „ma ei wihasta.“

„Tahtsin ainult küsida: kas Teie siis sellele Poola pannale mingisuguseid põhjusi ei ole annud?“

„Kord,“ Walberg naeratas ja punastas, „kord, kui Petronella minu magamistoas pesu korraldas, pigistasin teda õlast. Siis sulgus ta silmad ja naeratas, nii et mul hirm hakkas. Sestsaadik olen hoidunud näitamast, et ta mulle meeldib. Et ta mind armastab, ei saa ma uskuda, wõib olla, on see nii, kuid kui see nii oleks, miks warastab ta siis minu järelt!“

„Ehk teeb seda keegi teine, wõib olla teener, köögi-wõi toatüdruk.“

„Ei, seda teeb Petronella, tema waranduse ahnusel ei ole samuti piiri, nagu ei ole piiri tema kirgedel. Ta armastab raamatupidajat Elzmani, õllewabriku inspektorit Rinki ja — — ta armastab ka Teid!“

Hakkasin waljusti naerma.

„Mind ta wihkab. Ta ei pane mind üldse tähelegi!“

„See on silmakirjaks, sest ta lootis alati, et ma temaga lähemasse ühendusesse astun. Kui ta kindel oleks, et Teie mulle midagi ei räägi, naerataks ta Teile neljasilma all.“

Sellega lõppes jutuaamine. Toodi telegramm, millega Walberg Petrogradi kutsuti metsamüügi lepingut sõlmima. Jäi ainult üks tund korraldusteks, sest kell 5 läks rong Petrogradi. Saatsin

Walbergi jaama, mis umbes neli wersta mõisast eemal oli.

„Ülehomme olen tagasi. Olge nii hea ja tundke end kui kodus. Kui Petronella jonn weel mööda ei ole, siis käskige teenrit mõisast ajutiseks üht naist wõtta.“

Kui mõisa tagasi sõitsin, märkasid, et kutser tähendusrikkalt kõftatas ja end rahutult liigutas.

„Ta tahab mulle midagi öelda,“ mõtlesin ma.

„Teenite juba kaua siin?“ küsisin talt Wene keeles, sest kutsar oli wene-lane, wäljateeninud soldat.

„Esimest aastat, Teie kõrgeausus. Siin on igaw elu. Petrogradis oli teisiti, aga mis teha, krahw käsib ja peab kuulama. Nii siis tulid siia ja teenin Peter Karlowitschi, kes hea herra on.“

„Kas Teie siis Petrogradi tagasi ei wõi sõita, kui Teil siin sugugi ei meeldi?“

„Näete, Teie kõrgeausus, Petrogradis sureb rahwas nälga, kui oma ülemuse sõna ei kuula. Minu wanaisa oli krahwi isa pärisori. Kui wabaks saime, ma olin siis väike poisijõmpsikas, ei olnud kuhugi minna, ning olime õnnelikud, kui krahw meid oma juure jättis. Nii teenime kõik wennad ja öed tema hiilguse juures. Isa ja ema eest saab hoolitsetud, neil on oma tuba ja leib. Jumal olgu tänatud! Ka minul läheb hästi, ainult et ma üksildust tunnen!“

„Kas mõisas siis naistest puudus on?“ naeratasin ma. „Abielluge ühega. Wõib olla, jätsite kellegi Petrogradi, siis kutsuge ta siia.“

„Kõige pealt on vaja krahwilt luba saada,“ ohkas kutsar, „ilma tema teadmata ei lähe. Ja siis wõib ka nii juhtuda: lähed krahwi juure ja ütled: Teie hiilgus, lubage mind selle ja sellega abielluda, seal söimab krahw sind korralikult läbi ja ütleb: sind ma tunnen, Kusma Nikitsch, aga sinu Mariat ei tunne ma mitte. Sellepärast ei saa ma ka seda lubada, mille eest ma Jumala ees wastutada ei saa. Sinul, Kusma Nikitsch, tuleks wõtta köögitudruku käealune Kapitalina, temal jooksewad silmad wett ja ei kannata köögi palawust. Wõta siis Kapitalina, kes köögi õhku ei kannata, ja kuhu siis mina niisuguse

panen. Nii sündis ka minu eelkäija, Mischkaga, kes kutseri abiks oli. Oli tubli, julge poiss, aga naisega kukkus sisse: temast sai joomar ja kerjus, Teie ausus, ta wedeles uulitsatel, kuni krahw ta wiimaks minema kihutas. Anti talle niisugune naine, et lust waadata, mis-sugune wäljanägemine, ülewalpidamine; rääkis, kui proua ise, kuid tõeliselt oli ja jäi ta tooreks ja lihtsaks naiseks, kes Mischka õnnetusesse tõukas. Aitasin neid pulmi pühitseda, tean küll, kes süüdi oli. Lukerja oli süüdlane. Elas teistega, meest ei armastanud, sõimas teda lolliks ja eesliks, kuni Mischa wiimaks wiinast troosti hakkas otsima. Sarnast elu kardan minagi, Teie kõrgeausus.

Tösi, mõisas on ju naise ja krahw, wõib olla, oleks ka lubanud ühe neist wõtta, kuid keda siis, öelge kõrgeausus, keda? Wõib olla, panna Petronellat, see on see kõigetoredam neist. See ei oleks minule tulnud. Liig peenike minu jaoks. Kuid mina teda ka ei wõtaks. Muidu tore ja meeldiw nais-terahwas, kuid täna minu, homme sinu. Ei ole iseloomu. Ja mina armastan puhast, selget hingekest, kes sind ei peta!"

„Mis Teie Petronellast teate?"

„Mis ma tean?" muigas kutser pilkawalt, „midagi ei tea, Teie kõrgus. Tema elab lossis, mina talli kõrwal kutseri korteris. Ainult rahwas räägib tema üle nii! . . ."

„Kuidas räägib?" küsisin ma.

Kusma Nikitsch naeris tükk aega, enne kui wastas.

„Seda ja teist. Räägitakse, et ta ka meie aulist herrat armastanud. Ei ole minu poolt küll ilus, nii rääkida, aga kui Teie kõrgeausus küsib . . ."

„Kas Teile Petronella ei meeldi?"

„Silmadele küll ja wõib olla ka südamele, kuid hing on kui siil selle wastu. Inimesed, kes siin mõisas kauemini elanud, tõendawad, et laps, kes meieri naise käes kaswatada, Petronella oma olla. Mis siis Petronella müüdi seal nii tihti käib, lapsele igasuguseid asju kingib, kuna ta end teiste mõisa inimeste wastu kui paruniproua üles peab, Midagi seal ikka on, rahwa jutu taga peitub alati terake tött."

Olimegi juba kodus. Astusin wälja. Lahkelt kummardades sõidutas Kusma Nikitsch hobused talli juure.

Õhtu, mille mõisas esimest korda üksi mööda saatsin, oli haruldaset ilus. Sõitsin lootsikuga kuni pimedusekättejõudmiseni. Peale õhtusööki läksin lossi teisele korrale oma tupp, mis Walbergi magamis- ja töötoa kõrwal asus. Juuni tuul sohistas pargis. Kuulatasin tuule laulu, kui järsku talli poolt kõlas kurblik katoliku laul. Laulis terwe koor.

„Kes seal laulab?" küsisin läbi akna ööwahilt.

„Meieri naise lapsuke on surnud; järsku suri ära. Ja panna Petronella mässab kui hullumeelne."

Tõesti kostsid wahete wahel läbi kurwa leinalaulu helinate õudsed karjatused. Karjuja oli Petronella. Wõib olla, oli tema lapse ema? wõib olla, oli ta kurbuses ja ahastuses oma lapse surmanud? Panin akna kinni ja tahtsin lugeda, kuid raamat, mille ma lugemiseks wõtnud, ei suutnud mind enam huwitada. Kuidas oli Petronellaga? Kustutasin elektri, et uinuda. Peale segase pooluinaku tõusin järsku istukile. Keegi tuli raskete sammudega trepist üles ja tõukas Walbergi magamistoa ukse lahti.

„Mina surmasin ta!" karjus Petronella Poola keeles.

„Sa kuuled, teda ei ole enam!"

Mind waldas määratu hirm. Hüppasin woodist wälja, teadmata, kuhu poole jooksta. Kui hullumeelne minu tupp tuleb ja mulle kallale tungib? Kuulsin, kuidas Walbergi toas nõusid lõhuti, toolid ümber wisati ja kuidas Petronella Poola keeles karjus, millest ma kõigest aru ei saanud.

Ma wärisestin. Uks kisti lahti je Petronella tormas sisse.

„Sa kuuled, mis ma tegin. Ma andsin talle kanget rohtu. Ta magab — otsas. Ka sinul on lõpp käes!"

Petronella hoidis käes üht odadest, mis rüütliisaalis seinal rippusid.

„Mina ei ole — — — Walberg," karjusin kähisedes.

„Sa ajad mind minema, sa armastad teist. Sellepärast surmasin ma wäikese Wiktori, sellepärast surman ka sinu!"

Nägin, et mul elu ja surma peale tuleb wõidelda, kui mul korda ei lähe põgeneda.

Kahmasin tooli ja jäin ootama, mil Petronellamulle lähenema hakkab. Tema aga jäi kesk tuba seisma ja ähwardas. Läbi lahtise ukse tõmbas tuul ja lükkas akna lahti. Wäljast woolasid tuppa kurwad katoliku surmalaulu helinad. Petronella wiskas oda käest, kallis näo kätega ja langes põrandale, ise hirmsasti hoigades. Kasutasin seda silmapilku ja ruttasin poolpaljalt toast wälja. Kuidas ma alla sain, ei mäleta isegi enam. Jooksin teenri tuppa ja teatasin, mis juhtunud. Seal ootasin, kuni Petronella kinni seoti ja ära wiidi.

Teisel päewal, ilma Walbergi tagasitulekut äraootamata, sõitsin minema, jättes talle kirja, mille kirjutasin suures ärewuses ja mille sisu enam ei mäleta. Seal oli midagi naisterahwast, tema saatusest, elu tragöödiast, kõige selle üle puudub mul selgus.

Walbergi olen pärast seda näinud nii mitugi korda, kuid meie mõlemad hoiame kokkusaamisest kõrwale. Kuidas lõppes tragöödia Petronellaga, selle üle puuduwad mul teated, sest mõis asub Leedus, hoopis teises kubermanngus. Kurwad katoliku wiisid aga, mis sel hirmsal ööl mind kurwastasid, seisawad mul alati meeles. Mõnikord paisatab, nagu kõlaksid nad uuesti wärsketena waikses õhtuõhus.

Leedu wanadsõnad.

Tola annab, tark wõtab.

Räägi, kuid hoia kiwi peos.

Kus paks lahjeneb, seal sureb kõhn.

Näljas, et üks soolik õgib teist.

Ara söö nii palju, et su nahk konte maha ei jätaks.

Kes walu ei tunne, see ei hoiga.

Laenatud kasuk ei soenda.

Kes wägiwaldselt tahab suudelda, selle hingeõhk haiseb.

Pestud wõi pesemata, alati on kaaren must.

Et sa oma särgis ruumi ei leiaks.

Kuidas sead, nõnda põrsad.

Räägib kui siga hanega.

Rõõmustab, nagu oleks talle hobune kingitud.

Rutt pole kellegi wend.

Kerjuse pauna ei täida ükski.

Kiire kui wesikiwi.

Leib nutab, mida süüakse ilma rahata.

Head silmad ei karda suitsu.

Koorte haukumine ei lähe taewa.

Kasuk ei küta ahju.

Mis metsast tuleb, läheb metsa tagasi.

Ka kiwid liiguwad tänapäew.

Süda pole sarwest.

Üle hobuse woolas; kuid hambad pole midagi näinud.

Sfeäralif tingimus.

Saksa kirjaniku H. Courths-Mahler'i romaan.

7

Proua von Soltenuu waatas lahelt noorele neiule otsa. „Tahate igal pool aidata, preili. Mina aga ei soovi, et lüdrufud liig ära hekkitate. Üksujin, et Berta juba ammu walmis.“

„Weel mitte, armuline proua. Seekord oli palju parandada. Ja ma teen seda heameelega. Margarete ja Elfriede mõiwad lastetuppa minna, tulen kohe oma tööga sinna.“

„Jah, see on tore!“ hüüdis Elfriede rõõmsalt. „Siis jutustate meile jälle jutte. „Ah mamma, kui sa ometi teaks, kui ilusaid muinasjutte preili meile rüütlikest ja lossipreilikest, kes Thüringeni mägestikloosides elustsid, jutustab!“

„See meeldib teile muidugi. Pealegi, preili kas ei elanud teie enne Burgwerbeni külas! Kas ei ole seal olemas sama nimega loss?“

Ewa Marie tundis, kuidas talle weripähe tungis. Ta kummardas, et mahakukkunud moodselt üles tõsta. Siis wastas ta rahulikult: „Igatahes, armuline proua.“

„Tunnete teie seda lossi?“

„Ma ei ole ialgi seal olnud, olen teda ainult kaugealt näinud.“

„Ta kuulub kellegile herra von Leydenile kas pole tõsi?“

„Jah, ma—ma usun küll.“

„Wahest teate ehk ligemat imelikku testamendi üle, mis endine lossiherra järele jätnud?“

„Olen nii mõndagi kuulnud. Sellest räägiti nii palju.“

„Muidugi. Mind humitab see ainult sellepärast, et herra von Leydenit minewal aastal mitu korda seltskonnas kohtasin. Kuulsin, et ta lossi pärinud tingimusega, et aasta jookkul naise wõtab. On see tõsi?“

Ewa Marie süda tulsus meeliskult.

„Jah, seda räägitakse.“

„Nii, nii, see on väga humitaw. Eoo, tänan teid, preili. Kui tahate tõesti pesu parandada, siis ei pea ma teid kauemini linnis. Igatahes rõõmustab mind väga, et teie ühtki tööd ei põlga. Wõin ainult ütelda, et olen väga rahul teiega.“

Ta ulatas Ewa Mariele sõbralikult käe.

„Olen õnnelik, et ostasin teie rahulolemisest ära teenida, armuline proua. Tahan ka edaspidi selle osaliseks jääda.“

Kui Ewa Marie toast lahkunud, ütles proua von Soltenuu oma wanemale tütrele:

„Olen uudishimulik, kas herra von Leyden sellel talwel pealinna sõidab, et omale naist otsida. Ütle, Doora, on ta sinuga palju tantsumud?“

„Doora tegi ükskõitse näo.“

„Tema wähem, kui ta sõber, herra von Rippach, ema.“

„Ja Rippach näis sinuga heameelega juttu westwat. Rahjaks ei külastanud ta meid siis enam.“

Doora läks tulipunaseks.

„See näis ainult nii, ema — ta oli peaegu terwe suwe herra von Leydeni juures külas.“

„So, so. Kas ei rääkinud sulle herra von Rippach wiimati Werbernide juures, kas herra von Leyden tuleb talweks Berliini?“

„Ta soovis seda küll, et tea aga, kas sellest midagi wälja tuleb. Herra von Leydenile näib ükspälane elu meeldwat. Sa tead ju, et ta Alfreda Wendhoweni armastab, kui neiu oli weel waba.“

„Muidugi, sellest räägiti nii mõndagi. Noh, igatahes on ta nüüd üks tore partii. Tahaks teada, kas ta naiseks saab.“ Proua von Soltenuu ohkas sügawalt.

„Miks sa ohkad, ema?“

„Ah, laps — tahaks — et sina kord sarnase hiilgawa tulewiku omaks.“

Doore suubles ema südamlisult ja ütles tasa: „Peab see just üks mõisnik olema, ema? Kas sulle, näitusels herra von Rippach wäimehena ei meeldiks?“

Proua von Soltenuu pööras ruttu punastawa tütre poole

„Laps — see on otsekohene küsimus, ja wõin selle peale ainult otsekoheselt wastata: Jah, ta meeldiks mulle väga! Rippachid on väga rikkad inimesed ja Hans von Rippach teeb karjeeri. Nüüd aga ära mängi oma emaga, kes ometi su kõige parem sõbranna, peitust. Miks küsid sa seda? Tean, et minewal talwel herra von Rippach sulle mitte ei olnud ükskõine ja niisama ka sina temale. Mis on siis nüüd teiega?“

Dora pettis pea ema rinnale.

„Ema, armas, kallid ema — ma usun, ta armastab mind! Werbernide juures ütles ta

„ROMAAN“ Nr. 8 (74)

Lihawõtte number

ilmub pühade tõttu juba 9. aprillil.

mulle, et ainult sellepärast ennast minust eemal hoidnud, et omti tundeid mu wastu wõits proowida. Ta oli nii imelik. Hõmme õhtul kohtame endid Schiebenide juures — ja ma usun — ta tahab mulle midagi ütelda. Ta rääkis, et ainult midagi tahab küsida — ah, ema!”

Proua von Soltenau tõmbas oma lapse õrnalt ligemale.

„Mu wäike Dora! Armastad sa teda?”

„Jah, ema, ma armastan teda. Ta on nii loomulik, nii heasüdamline ja hea. Kõik teised herrad ei meeldi mulle sugugi. Ma kannatastin nii wäga, et ta meid ei külastanud.”

„Ja sa ei rääkinud mulle sellest midagi?”

„Ma ei tohtnud siin kurwastada, armas, hea ematene. Ära pahanda!”

„Ei, mu südamelaps, ma ei pahanda. Pühi silmad, Dora, kuulen isa tulewat! Etalgul et ütle meile talle mitte midagi. Kui Sumal tahab, et Rippach siin kofsi, siis on selleks veel aega küllalt. Siis on ta rõõm veel suurem!”

„Ema ja tütar suudlesid äksteist südamlikult ja läksid siis isale wastu.

* * *

Armin jõudis märgkülmalt, tormlikel no-wembri päewal Berliini. Rippach ootas teda wassalis ja teretas teda ülemoolama rõõmuga.

„So, mu pois, nüüd oled sa jälle siin! Ja nüüd hakkame lahkesti su purustatud elulaewa parandama. Täna õhtul tuleb sa minuga Schliebenite juurde, seal on esimene suur wastuwõtmine. Pidin proua von Schiebenise sõna andma, et siin laasa toon. Ta on uhke, et rikast Burgwerbeni omanikku külastatele tutvustada wõib.”

Armini ei rõõmustanud see teade sugugi.

„See ei paku mulle huwi, Hans. Parema meelega oleksin siuga õhtu kufagil mugawas nurgas pubeli weini juures mööda saatnud.”

„Kõik omal ajal. Oma waike nurekade armastuse wõib alal hoida selleks ajaks, kui noore prouaga omas loõõs istub. Nüüd pead aga intimeste huika tulema.”

„Mu siinwõlbimise põhjusel on midagi muud.”

„Tean, Armin. Tellisin salapolitseiniku homme hommikupooleks hotelli, siis wõib te-maga rääkida. Täna õhtul aga pead tõendama,

kas armastus Aleksandra wastu tõesti on kus-tunud. Ta saab seal olema.”

„Wõib tõenduseita seba uskuda, Hans. Mul on ainult üks ainuke mõte: Ewa Marie.”

„Ewa, usun seba. Bealegi wajan siin kui abimeest, sest täna otsustub mu saatuse ja mul on — noh, ütleme — isedraalne pühalik tund-mus pöues. Krautlemist ma ei karba, seba olen juba ammu wälja uurtunud, aga üs armuawal-bus et ole siiski mitte kerge asi.”

Armin naeris.

„Siin juures ei saa ma siin aidata.”

„Kes teab? Wõimalik, et mittemeeldivaid tunnistajaid eemale hoidma pead, sel ajal, kui ma kosjaettepaneku teen. Kui mind segataks — siis ei tea, mis saab. Soodetawasti saab nüüd ise aru, et siin hädasti wajan.”

„Jah — näen seba ja allun su tahtmisele. Oma sõpru peab aitama.”

„Brawo, asi on joones. Sõidame nüüd kofe hotelli, sa tõmbad frakt selga, siis läheme minu juurde, ma teen seba sama ja siis tulgu, mis tuleb.”

Nad olid tõlba istunud ja Rippach waatas otsides ringi.

„Sõitsid sa üff, wõi oli ta teener kaafas?”

„Ei, täitsa üff.”

„Hm! Burgwerbeni peremehena oleksid omale seba uhkust lubada wõinud.”

„Oleksin wõinud. Kuid mulle on see plin-lik. Ja mis jaoks ta? Olen alati ise oma teener olnud, ja wana ja haige ei ole ma, Ju-malale tänu, veel mitte.”

„Kuid siiski oleks see olnud suurisugune. Sarnane teener mõistab torebasti teiste sure-likkude pealt ülewalt alla waadata.”

Mõlemad noored mehed naerisid.

„Kuidas läib su sõbra, inspektori Schewe-lingi läbi?”

„Nähtawasti hästi.”

„Oli ta oma õpilasega ka rahul?”

„Nii mõni lordli sain tubiõõti sõimata, kus midagi olin rikki lastnud minna.”

Rippach naeris.

„Wõin arwata. Kinnastega ei tee seal keegi tööd. Ja ta armas waenlane, mamsell Wunderlich? Mulle näib, et ta siin liig hästi toi-dab, näeb oma sõdame walu peale waatamaty tore wälja.

„Seba teeb maaelu. Mamsell hädalub alati, et ta keetmistunsti hinnata ei mõista. Sina meeldisid talle selles, ja weel nii mõneski tei-fes kuhkes paremini.”

Rippach ajas ennast sirgu ja keeratas wur-nusid.

„Kunstlõõ — oma õnnega naiste juures!”

Armin tõõõõ hoiatades sõrme.

„Ara uhkusta. Veel ei ole sul wäitese Dora ja-sõna.“

„Ah, mis, see on ainult veel worm. Südamed on ammu juba ühel meel.“

„Jgats juhtumiseks loowin sulle õnne, Hans.“

„Tänan. Goodan, et kahetõrdsed pulmad peame selle aja lõpul, mis sulle määratud.“

„Tahad sa juba nitpea pulmi pidada?“

„Muidugi, alati kärmelt ja waluta. Mulle ei meelbi pilt pruutaeg mitte põrmugi.“

„Mii puudub meil siis kahetõrdsseteks pulmadets veel ainult Ewa Marie.“

„Tema wõi keegi teine.“

„Ei, mitte ükski teine.“

„Aga kui ta ei leidu?“

„Pean teda leidma — muidu ei tee mulle see terwe pärandus rõõmu.“

„On see tõesti nii?“

„See on nii.“

„Siis peame ta leidma, maksu mis maksab. Intimene, kui sa ometi juba ammu mu sõna oledki kuulnud ja salapolitiseiga ühendusse astunud.“

„Mul oli ja on see piinlik.“

„Seda ei saa keegi teada.“

„Jah, usun seda. Olen päewasti päewa oodanud ja lootnud, et ta wõõrasemale kirjutas, wõi minu kuulutuse peale wastas.“

„Ei, selle peale ei lootnud ma ilalgi. Ta on ettewõtnud ennast meile eest peita. Seda on kõigest näha. Kuulutuse peale ta ei wasta. Tead, ta meeldib mulle ikka rohkem. Nüüd on aga wilmane aeg, et tegutsema hakkad. Kuid ta korraga wäljamaale ei sõitnud?“

„Pärsita ta sinna ei saa. Siis leiaksite ta jäljed politseist.“

„Jgats juhtumiseks on sel salapolitiseinikul tark nupp. Usun, ta tuleb warsti jälgile. Kuid siin meile oleme. Nüüd aga ruttu, sest ei ole palju aega raiata. Kuid ma täpne ei ole, pahandab wäike Dora.“

„Intimene, oled enne kihlusi juba tuhwi all!“

„Ei tee midagi. On üsna tore, kui jarnaselt magusalt suult pahandada saab.“

Armin pidi südamlikult naerma.

„Oled päästmatult kadunud.“

„Olen selles juba ammu weendunud.“

* * *

Kaks tundi hiljem olid sõbrad Schlebenide juures. Armin nägi, kuidas ta rikkus ümbruslõnna peale mõjus. Paljud kälalistest, kes warimalt waest asjastori waewalt olid tähelepannud, nimetasid teda täna „armsaks sõbraks.“

Noored daamid olid ta wastu lahted ja küffid temalt suurel hirmunud silmil, kas Burgwerbeni lossis ei ole waim, ja olid arwamisel, et niisugune loss siiski on „jumalik huwitaw“. Rippach tegi naljata näo, kui Armin abitoftides ta poole waatas, ja kiitis omalt poolt lossi wäga.

Soltendaud teretasid Armini sõbralikult ja Dora lä's tulipunaseks, kui Armin ta kätt sundles. Dit ju ta Rippachi parem sõber. Sel ajal, kui wanemad herra von Seydeniga juttu westsid, astus Rippach ueru kõrwale.

„Armuline preili, see päew oli küll sada tundi pikk. Ei mäleta omas elus teist sarnast päewa.“

Dora ilus nägu läks jälle punaseks. Ta waatas kartlikult Rippachi paluwatesse filmadesse.

„Millest see küll tuli?“

„Kas teie seda ei tea?“

„Ei.“

„O, nüüd et ole Teie mitte otselohene. Ütlestin ju Teile wiimane kord Werbernide juures, et Teist midagi tahan küsida. Olete seda unustanud?“

Rippachi küsimus kõlas tõsiselt. Dora tõstis pea ja waatas ta näkku, selle peale waatamata, et uuesti punastas.

„Ei, ma ei ole seda unustanud,“ ütles ta tema tõsiselt ja kindlalt.

„O, see on armas kuulda, armuline preili! Usute, et oma küsimuse peale hea wastuse saan?“

Doral oli piinlik, ta sai pahaseks ja ta filmadesse tõusis niiske lätge.

„Ma ei tea seda,“ ütles ta tasa ja sunnitult, ja pööras wärtsiwail huultel pea teisele.

„Jumala pärast, ärge olge pahane!“ palus Rippach ehmatanult. Siis waatas ta otsides ringi.

Soltendaud oli Arminiga elawas juluajamises ja ei näinud Rippachi ja Dorat tähelepanewat. Rippach nägi enese taga lahtist usti, mis muusikatuppa wiis ja mis oli parajasti tüht. Ta filmad hakkasid läitima.

„Armuline preili — kas teete mulle seda headmeelt ja astute minuga muusikatuppa. Tahhan Teile üht ilusat pilti näidata.“

Ta ulatas Dorale sundiwa pilguaga käewarre. Nii sammusid nad muusikatuppa. Rippach wiis netu klaweri juurde ja wabastas ta käe omalt käewarrelt. Nüüd seisis nad film filma wastas. Dora nõjatas klawerile ja lehitses noote, mis klaweril lamasid.

Hans von Rippach süda läks soojaks. Et olnud terge armuawaldusti teha. Peaegu abitoftiwalt waatas ta noore neiu poole. Dora sai aru, et Hans sõnu oisib ja küsis nõidusliku kelmi naeratusega.

„Noh — kus on fi's pili?“

Rippach ajas ennaft firgu.

„See oli ainult ettelaäne, preili Dora, armast preili Dora. Tahsin Leid ainult fira meelitada. Teie teadsite seda. Urge tehke mulle see asja nii raskeks. Jumal taewas, Dora, Teie teate ju, et Leid armastan, et juba minewast talwest saadit Leid omale naiseks igatsen? Kus tahate seda olla, Dora?“

Neiu wäriks, waatas aga niiskelt läikiwastel silmil Rippachile otfa ja noogutas energiliselt heledajunkselist pead.

Rippach tõmbas Dora oma rinnale.

„Mu magus, wäike neiu!“ ütles ta ligutatult ja sundles Dorat. Siis ega lastis ta neiu lahti ja astus tagasi.

„Tahsin sulle ilusat armuawaldust teha, mu magus, wäike Dora. Aga kui ja nii armast mulle silmi waatafid, seal tabus mul kõit meelest. Aga seda teen ma tulewikus weel kindlasti. Kas armastad mind, wäike Dorakene?“

Neiu ohtas õnnelikult naeratades.

„Jah, armast, armast Hans — armastan sind ja olin väga kurb, et ja enam meile ei tulnud.“

„Tahsin enese ja sinu tundeid proowida.“

„O, seda teadsin ma juba ammu.“

Rippach waatas ümber.

„Kahju, et jinuga segamatult üksi ühtki minutit ei wõi olla. Et ole sinult weel diget kihluse sundlust saanud. Aga homme tulen ma ju wanemate juurde, ja wäike kelm. Aga kas tahawad nad mind wäimeheks?“

Dora noogutas õnnelikult naeratades pead.

„Jah, ema teab juba, et sind armastan ja tal ei ole midagi selle wastu. Ja isa ei soowi midagi nii, kui mu õnne. Mu wanemad on ju taewalikult head ja igas küsimuses ühelmeel.“

Sel filmapilgul astus Armin otsides tupp. Ta tahtis ehmatanult tagasi astuda, kui noori inimest nägi. Aga Hans hüüdis tall:

„Hullo, Armin — ja tuleb õigel ajal! Walun, jää ühe juurde seisma, aga näoga saali poole. So! Jää seisma, kuni sind hüüan ja ära lasse kedagi fisse.“

Armin tegi nagu kästus ja nüüd sai Rippach kihluse sundlust, waatamata selle peale, et ta pruut wastu waiwles. Et see ega käre tegi — siis pidi ta tahes wõi tahtmata oma saatusele alluma.

Witmaks ometi sai Hans aru, et tänaseks küll ja wabastas punetawa Dora oma käte wahelt.

„Armin!“

„Mis on?“

„Nüüd wõib ümberwaadata ja melle õnne soowida. Esialgul pead aga waitima, sest ma

ei taha, et keegi sellest enneaegu teada saab. Oled sellega nõus. Dora?“

Neiu noogutas pead ja wõttis punastades Armini õnnesoowi wastu. Silsem astujid kõit kolm juttuajades wõdaste hulka. Dora otsis lohe oma ema üles, riputas ennaft ta käewarrelle ja surus seda tugewalt. Ema waatas tütre hülgamakse näosse ja teadis lohe, mis on juhtunud. Sügaw ohte tungis ta rinnust. Wähemalt ühe tütre tulewik oli kindlustatud, milline rõõm temale! Ta otsis filmadega oma abikaasat. Herrra von Soltenau kõrge, peen kaju paistis teiste wahelt lohe silma. Ja nagu tunneks ta oma naise pillu, pööras ta pea proua Soltenau poole, nad terwitajid üksteist tasa filmadega.

Alles koduteel sai herrra von Soltenau rõõmusõnumist teada. Ta oli üllatatud, et wäike Dora pruudiks muutunud. Rippachi wastu ei olnud tal midagi. Umberpöördult. — — —

Kui Dora Armini ja Rippachi juurest lahkus, küsis Rippach tella traadates:

„Nõid Aleksandra ei ole ikka weel ilmunud?“

„Et, ma ei näe teda.“

„Ta on ja jääb raffineeritud edwistojaks. Sinu igatsus ta järele peab terawats minema. Ta teab väga hästi, et ja sin oled. Ah — kus hundist räägitakse, — — seal ta on!“

Rippach waatas põnewusega Armini näkku. Seyden waatas rahulikult ufse poole, mille läbi praegu Aleksandra Wendhoben ühe paljapealste herrra saatel fisse astus. Ta oli pimestawalt ilus, fihwakas, kulbjuukseline ja pruunifilmaline. Ta sammus isääralise lohaka graatfiaga oma abikaasa kõrwal. Must, sibdist ja shiffoonist kullaga tititud kleit määks ennaft ta ilusa keha ümber. Käed, õlad ja kael olid ainult sibdi tülliga kaetud, mille peale wäikesed kulbsed tähed tititud. Ta walge naha ja musta kleidi kontrast oli meelkriisuw. Ta ilu suurendas weel isääraline meelitaw ilme ta filmis, mis wahel wästinud, wahel kirglikes tules loitma lot.

See naine kistus mehi oma poole, kui tuli õõlitlilaid. Rõik, kes teda tundsid, olid ennaft põletanud ja kartsid talle kiig sügawalt lekitwatesse filmadesse waadata. Kuud keegi ei wõinud sellega kiidelda, et Aleksandra Wendhoben armastuse omanud, eht küll teati, et ta abielu ei olnud õnnelik. Minute, kes ta südant waljumini tulsama oli sundinud, oli olnud Armin von Seyden. Kuit ega rikas loflane ilmus, oli Armin muutunud.

Et Ta nõiduwus oli Armini peale ta tagant järele mõjunud, kuni Ewa Marie kihine südamehedus ja soe loomulikkus wõidu selle fireent üle olid saanud.

Täna waatas Armin rahulikult ilusasse walgesse näkku. Ta ootas, kuni Aleksandra ta juurde astus.

"Ah, herra von Leyden, Teie siin, Berliin?" Ta wäsinud filmad lõitwad loitma ja põletasid Armini omt.

"Teie ei teadnud seda, armuline proua?" küsis ta, kummardades, rahulikult.

Aleksandra waatas ükskõikset naeratades ümber, kas keegi ligibuses. Nad olid teistest eraldatud.

"Jah — ma teadsin seda, Armin von Leyden — teadsin, ja olesin kõige peale waatamata siia tulnud," ütles ta tasa, isearalise sügawa häälega.

Armin waatas talle rahulikult filmi. See naine oli wõimtu ta üle kaotanud, seda tundis ta rahulolemisega.

"Kes oleks Teid siis teelata wõinud, armuline proua?" küsis ta tasase pillega.

Aleksandra Wendhomen waatas lähku üles.

"Rääkuseks mu mees. Teate, et ta oli esialgul armukade Teie peale?" Ta ohtas ja jatkas tasa ja turwameelselt: "Teie ei usu miliseid raskeid tunde ma sellepärast olen pidanud üle elama."

Armin waatas külmalt ta ilusasse, palwasse näkku.

"Ma ei mõista seda, armuline proua. Teie abitaas wõib rahulik olla. Ei mina, ega Teie ei saa talle ilalgi armukadeduseks põhjust andma."

Aleksandra hammustas huuli. Ta tundis, et Leyden ta wõrgust lahtil on rabelenud. Ta püüda ta ennast enam ei lase. Ta wiskas pea selga ja naeratas armastuswäärilistelt.

"Kas pole tõsi? Seda ütlesin ka mina teemale. Siia pidin ma aga juba selle pärast tulema, et Teie Teie muinasjutuliseks päranduseks õnne soowida. Ja märsti saame Teie pulmadest kuulda. Kas olete selle õnnelikku juba leidnud, kes Teiega Teie toredas lossis saab elama?"

Aleksandra Wendhomen waatas luurates Arminile näkku ja Leydenile näis, nagu kaoks selle ümbera kõik iludus ta näost.

"Jah, ta on leitud, armuline proua. Kuid palun Teid sellest waikida," ütles ta kindlalt.

Aleksandra naeratas lahtelt.

"Siis soowin lahefordiselt õnne, päranduseks ja kihluseks. Kas ei wõi Teie mulle selle õnneliku neiu nime nimetada?"

"Rahetjen wäga, kuid see on saladus."

Aleksandra Wendhomen ahwardas naerata-des näpuga.

"Oma parema sõbra ees ei toht saladust olla."

"Armuline proua, ma ei julge Teie wäärtuslikult sõprust kasutada," wastas Armin külmalt.

Aleksandra noogutas jumalaga jätmiseks pead ja astus jutujajate daamide juurde. Keegi ei märganud, kui wäga teda see mees alandanud, kes oli olnud talle mängukanniks ja teda ta oli uskunud mõne kirglike sõnaga oma orjaks teha.

Armin otsis Rippacht üles.

"Lähme koju, Hans. Sellest lõbust on juba küllalt."

"Weel ainult kümme minutit, Soltenaub lähewad wiskiski ta koha. Sent bead weel ootama. Sa rääkisid Aleksandra?"

"Jah."

"Hm! Ütlede seda nii lafooniliselt. Kuibdas mõjus ta nõibuusus su peale?"

"Kui külm wann."

"Noh, siis on kõik korras. Homme lähen ma oma tulewase äia juurde ja siina räägi seni hotellis salapolitseinikuga."

* * *

Herra von Soltenuu wõttis järgmisel päewal Rippacht lahtelt wastu. Nad rääkisid ainult mõned sõnad, kuid need olid südamekud ja paljuütlemad.

Rippach oli oma wanematele, kes, Dresdenis elasid, weel õhtul omaist kihlusest teatanud. Nende nõusoleku peale oli ta kindel, sest et nad juba enne ta plaani teadsid, ja neil ei olnud midagi selle wastu. Nii ei seisnud noorte inimeste õnnel enam midagi tee peal ees.

Proua von Soltenuu palus Rippacht lõunasõõgiks neile jääda. Hans wõttis selle kutsu rõõmuga wastu. Ta suutnud oma pruudikest küllalt imestada. Dora oli ka ilus oma õnne-dest lätkiwa närgo, millel õhetas ärrituse puna. Margarete ja Elfriedega sai Rippach koha sõbraks. Proua von Soltenuu oli nad lastetoast elutuppa lastnud kutsuda. Mõlemad ilusad, wärsked lapsed wõitsid koha Rippachi südamel. Margarete wastas talle usaldades, kuna aga Elfriede igaford häbelikult naerata-des, "Siina" ütles.

Kõik perekonna liikmed oli elutuppa kofku kogunud. Oli palju küsida ja jutustada. Proua von Soltenuu lahtus mõneks minutiks toast, ta astus lastetuppa, kus Ewa Marie, heftide üle kummardades, jistis. Kui pereproua sisse astus, tõusis ta koha püsti.

"Armas preili — mul on Teie jaoks jälle üks palwe. Ma ütlan Dora kihlas ennast praegu ja peigmees jääb meile lõunaks. Ta-

hakkis heameelega lauda, illedega ilustada. Kas pole tõsi, Teie lähete aedniku juurde ja muretsete mulle midagi pasnikku?"

"Muidugi, armuline proua, seda teen ma heameelega. Subage, et Teile õnne soovin!"

"Tänan, tänan, armas laps," ütles proua Soltenu. "Nii siis, usaldan Teie head maitset. Kui tagasi tulete, korraldage illed ise. Teencr ei saa sellega korda ja minul ei ole aega."

"Kõik saab tehtud, armuline proua. Ma lähen kobe."

"Lus. Veel midagi. Teie mõtate lastega, nagu harilikult, meie lõunasöögist o'ä, sest Dora peigmees kuulub ju nüüd meie perekonda. Opetunnid jätame täna ära."

Ewa Marie kummardas nõusolles, ja proua von Soltenu lahkus toast. Noor neiupani raamatud lappi ja läks oma tuppa, et ennast väljaminekult valmis seada. Seal tormasid mõlemad lapsed ja haarasid ta ümber hõisates hinni.

"Ewa Marie, meie Doral on peigmees, tore, eks ju?"

Noor neiuproua naeratas. "Tean seda juba, laps. Proua Soltenu rääkis mulle sellest praegu."

"Puhu ja lähed, et kiibara pähe paned?" küsis Margareete imestades.

Lapsed nimetasid Ewa Mariet juba eesnime järel ja ütlesid talle fina — nad leidsid, et see kahetõdne nimi "ütle mata ilus", ja proua Soltenu oli nende palmetele järel andnud, peale selle kui Ewa Marie ütelnud, et laste usalduse üle rõõmu tunneb.

"Lähem aedniku juurde, illesid tooma."

"Ah, siis tuleme sinuga kaasa. Oota üks ilmapill, küsime kobe ema käest luba. E friede, on sul taskuraha veel alles?"

"Weel peaaegu üks märk. Miks küsid sa?"

"Mul on ka sama palju. Tead mis? Meie ostame Dorale kihluseks ilusa lillekimbu. Ujud, Ewa Marie, et see ilus on?"

"Kindlasti, laps. Kellegile rõõmu teha on alati ilus."

"Nii siis, oled nõus, Elli?"

"Jah, muidugi. Aga kas saame meie kahe marga eest pitarrega roose? Mis ja arwad, Ewa Marie?"

"Muidugi saate selle raha eest ilusaid roose. Neid ei prungi ju palju olla."

"Õm. See on ilus, väga ilus. Nii siis, ole hea ja oota, ma küsin kobe, kas kaasa võime tulla."

Margareete jooksis minema ja astus elutruppa. Seal istusid proua ja herra Soltenu pruutpaariga ja ajasid juttu.

"Mamma, kas tohime Ewa Mariaga aedniku juurde minna?"

"Jah, minge peale, teie et wõi ju Ewa Marieta elada!" vastas proua von Soltenu naeratades.

Margareete oli walgustirusel kadunud. Hans von Rippach oli kuulama jäänud. Nimi, Ewa Marie, oli talle liig tuttav.

"Kas tohin teada, kes on Ewa Maria?" küsis ta huwitatult, kui laps lahkus.

Proua von Soltenu naeratas.

"Ta on meie laste kaswatajanna. Lapsed jumalawad teda, ja ma pean ütleva, ta wäärib ka seda!"

Rippach ajas ennast sirgeteks ja waatas põnewalt proua von Soltenu näkku.

"Mis ajast saadit on ta siin majas?"

"Esimest augustist sel aastal," vastas majaproua.

Rippach päris põnewusega edasi.

"Kuidas on ta ilgnimi, armas ema?"

Proua von Soltenu kohenas närwiliselt oma prille. Ka ta mees ja Dora waatasid Rippachile wõõrastades otsa.

"Teie näitate isearalisi hwi selle noore daami wastu tundmat, armas poeg. Meie prelli nimi on Delius, Ewa Marie Delius."

Rippach largas, kui walgust rabatud, püsti.

"See on tema, see on tema! Jumal taewas, nüüd aga pean tarf ja ettewaatlik olema, et ta jälle ära ei põgeneks!" hüüdis ta erutatult unustades, kus wiibib.

Kõik toaswiibijad waatasid teda, kui ei usuks nad ta selget mõistust.

"Mis on sinuga, Hans — sa oled nii ime-ilt?" küsis Dora harilikult.

Rippach wõttis pruudi käe ja suudles seda.

"Andke andeks — aga see leibus — pean mõnt minut järel mõtlema, mis pean tegema."

"Aga räägi siis ometigi —"

Rippach waatas teda ümbritsewatesse ehmatanud nägutesse ja jäi rahulikumaks. Ta naeris südamlikult ja suudles ka oma tulewase ämma lätt.

"Muidugi, Teie ei pea mu mõistuse juures kahtlema. Aga mõtelge ometi: seda Ewa Mariet ostime meie Seydeniga juba nii mitu kuud, ja ei suutnud teda kuidagi leida. Just praegu peab mu sõber hotellis läbirääkimisi jalapollitseinituga selle üle, et Ewa Mariet äles oifida." (Särgneb).

Karly Tarino. Edith Tenso Elise Usar
Sõmmerpalust: H. Hörrak H. Johanson. **Tapalt:** K. Juul H. Mikkin Joh. Rätsep. **Sindist:** Betty Kukk Ella Klaa-sen. **Raasikult:** O. Lipstok. **Wiru Roes-last:** Aug. Neublau. **Narwast:** R. Sakk E. Martinson **Wösult:** H. Soodam **Otepääst:** Koit Saar „Küla“ **Jõge-walt:** Alide Tugi, Ludwig Tugi M. Krasmik, Niina Urbanowitsch J. Wilmann. **Lümmadalt:** Peeter Toop. **El-wast:** Joh. Teder. **Raplalt:** J. Ustrit-sew, C. Kulbok. **Riisiperest:** R. Wir-

oja. **Aserist:** T. Weigel **Kõnnust:** Ja-kob Wilippus **Sauelt:** J. Mörta **Baltis-kist:** Alfred Lipp **Kasarist:** K. Lem-mergas **Koselt:** Roosa Jakobson **Kure-saarest:** M. Grünthal, P. Trautmann **Nõmmeli:** K. Lippu.

Neist wõitsid loosimisel: 1) aasta-käik „Romaan“ 1925 a. **Edmund Lei-ten**, Tallinn Tina tän. 5-5; 2) M. Lin-nasaar — Lembitu sündimine — **Ilmar Pani**, Pärnu 3-da diwiisi õpekompanii 4-as rühm.

„Romaani talitus.“

Tallinnas, S. Tartu t. 21.
Tel. 28-47.

Kõige suurem biskwiidi-tehas Eestis

Falck & Co.

Tööstuse saadused on kroonitud kümne esimese kuld- ja hõbeaurahaga.

Tallinnas, S. Tartu t. 21
Tel. 28-47.

HEINR. LAGUS

Tallinn, Müüriwahe tän. 16 uks B.

Telefon 12-53.

Ladus alati saadawal:

Nafta
 Masuut
 Petroleum
 Bensiin
 Masina-
 Tsilindri-
 Mootor-
 Waseliin-
 Spindli-
 Wärnits

õli

Wankrimääre
 Karbolineum
 Terpentiin
 Puutõrw
 Katusetõrw
 Katusepapp
 Seebikiwi
 Liim
 Kriit
 Pesusooda

Ajakiri „ROMAAN“

(IV. aastakäik).

Ainuke ajakiri Eestis, mille sisuks on ainuõiguslikult jutukirjandus rahvusvahelises ja väärtuslikus valikus.

Läinud aastal ilmus rohkes valikus töid 39 rahvuse silmapaistvatelt kirjanikkudelt.

Rahvused olid järgmised:

Ameerika, Ameerika-Saksa, Araabia, Austria, Balti-Saksa, Belgia, Bulgaaria, Daani, Eesti, Egiptuse, Hiina, Hispaania, Hertsegoviina, Ida-Aafrika, Iiri, India, Inglise, Itaalia, Jaapani, Juudi, Kroaati, Lapi, Liivi, Mongoolia, Monteneegro, Mustlased, Norra, Persia, Poola, Prantsuse, Rootsi, Saksa, Serbia, Soome, Tshehhi, Türgi, Ungari, Wene.

Kolme aasta jooksul on „Romaan“is ilmunud töid kokku üle 60 rahvuse kirjanikkude sulest.

Seega annab „Romaan“ teile ülewaate maailma rahwaste kirjandusest.

Kes omale „Romaan“i aasta lõpul kokku köidab, saab omale kui perele väärtusliku alguse raamatukoguks — koguks, kus ükski lehekülj ei wanane.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi

TELLIMISHINNAD:

Aastas (24 nr.) . . . Mk.	750.—	2 kuus (4 nr.) . . . Mk.	160.—
1/2 „ (12 „) . . . „	400.—	1 „ (2 „) . . . „	89.—
1/4 „ (6 „) . . . „	225.—	Üksiknumber . . . „	40.—

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Wanu aastakäike on weel saada järgmiste hindadega :

1922 aastakäik (18 nr.)	kõitmatult 500. — mk.
ilu- ja poolnähkköites	700. — „
1923 „ (24 nr.)	kõitmatult 700. — „
ilu- ja poolnähkköites	900. — „
1924 „ (24 nr.)	kõitmatult 750. — „
ilu- ja poolnähkköites	950. — „

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmise aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

Üksiknumbrid müügil ajalehemüüjate juures, raamatukauplustes ja raudteeraamatukappides.

Aastakäigud müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest, kust teile raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadetakse.

Tellimise aadress: „ROMAANI“ talitus, Tallinn.

Müüriwahe tän. 16.